Verslag concept

Commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid

Datum commissievergadering	:	5 september 2022
Commissievoorzitter	:	Mw. N.M. van der Waart
Commissie-adviseur	:	Mw. S. Neeskens
Telefoonnummer/e-mail	:	023-514 52 82 / neeskenss@noord-holland.nl

Aanwezig:

Commissievoorzitter		: mw. N.M. van der Waart
Commissiegriffier		: mw. S. Neeskens
Commissiegriffier		: mw. J. Faber
Leden van de commissie:	50PLUS/PvdO	: mw. W. Van Soest
	CDA	: mw. W. Koning-Hoeve, mw. Kuiper-Kuijpers
	ChristenUnie	: mw. J.K. Hoogendoorn-van der Maarl en M.C.A. Klein
	DENK	: E.S.J. Mangal
	D66	: mw. L. Gonggrijp, mw. A.C. Kapitein en mw. A.J.C.E. Strens
	Fractie Baljeu	: -
	FvD	: -
	Liberaal Noord-Holland	: -
	GL	: M.T. Cardol, mw. A. Er, mw. Bwefar
	JA21	: -
	PvdA	: mw. A.A.J. Jellema en G.J. Leerink
	PvdD	: J.P. Hollebeek en mw. I. Kostic
	PVV	: R. Van Tiggelen (duo-commissielid)
	SP	: mw. H. Bouhlel-Lascaris (duo-commissielid) en mw. R. Alberts
	VVD	: N.A.L. Roosendaal en B.G.P. de Wit
Gedeputeerden:	C. Loggen (VVD), J. Olthof (PvdA), mw. E. Rommel (VVD) en mw. I. Zaal (D66), E. Stigter	
Afwezig: *(met bericht van verhindering)*	I. Mantel (JA21), G. Kohler (JA21),	
Notulist:	mw. I.N.M. de Senerpont Domis (Notuleerservice Nederland)	

Agenda

0. Technische Briefing: Startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied
1. Opening en mededelingen
2. Inspreekhalfuur
3. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, langetermijnagenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda
4. B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid (en Milieu)

4.a Voortgang Tata Steel

4.a.1 Voortgangsrapportage Programma Tata Steel 2020-2050 (B-agenda NLG 05-09-2022)

4.a.2 Uitkomsten expertmeetings RIVM – Tata Steel (NLG 05-09-2022)

4.a.3 Ontwerpbesluiten intrekkingsverzoek natuurvergunningen en actualisatieverzoeken omgevingsvergunning milieu – Tata Steel (NLG 05-09-2022)

4.a.4 Tata/ klimaat: Brief aan PS herziene Expression of Principles Tata Steel (C-agenda NLG en RWK 05-09-2022)

4.b Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven- tweemaandelijks

5. Rondvraag gedeputeerde Olthof
6. Rondvraag gedeputeerde Stigter
7. Rondvraag gedeputeerde Loggen
8. Rondvraag gedeputeerde Zaal
9. B-agenda Natuur

9.a Discussienota Terugkeer van de wolf in Noord-Holland (CDA)

9.b Agenderingsverzoek brief van de C-agenda RDA Zienswijze Doden van dieren naar de B-agenda (PvdD & SP)

10. Rondvraag gedeputeerde Rommel
11. C-agenda Water, Water als Economische Drager, Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR/ Comité van de Regio's)

11.a Water: Wijziging openstellingbesluit POP3 onderdeel LEADER-projecten en niet productieve investeringen water (C-agenda NLG 05—09-2022)

11.b Water: Geborgde zetels waterschappen (C-agenda NLG 05-09-2022)

11.c Water: Uitvoering toezegging KRW-Omgevingswet Regionaal Waterprogramma (C-agenda NLG 05-09-2022)

11.d Water: brief Vechtplassencommissie aan waterschap AGV 15 juli 2022 over onderhoud beschoeiing Vecht (C-agenda NLG 05-09-2022)

12 C-agenda Leefbaarheid, Gezondheid (en Milieu)

12.a Gezondheid en leefbaarheid: Auditrapport Provinciaal Opdrachtgeverschap OD's (C-agenda NLG 05-09-2022)

12.b Gezondheid en milieu: Park Nauerna besluitvorming addendum en start onderzoek RIVM (C-agenda NLG 05-09-2022)

12.c Gezondheid en milieu: Ontgassen scheepvaart CC van brief aan minister I&W (C-agenda NLG 5- 09-2022)

12.d Gezondheid en Leefbaarheid: Datarapportages luchtmeetnet over het jaar 2021 (C-agenda 05-09-2022)

12.e Gezondheid en leefbaarheid: Tweede Inwonersonderzoek naar de leefomgeving in de regio IJmond (Ipsos) (C-agenda NLG 05-09-2022)

13 C-agenda Natuur en Landschap, Grond, Bodemdaling, Programma Aanpak Stikstof (PAS)

13.a Natuur/Recreatie: brief vergunning Lentekabinet (C-agenda NLG 05-09-2022)

13.b Natuur/stikstof: Startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied (C-agenda NLG 05-09-2022)
13.c Natuur: Brief schade aan NNN festival (C-agenda NLG 05-09-2022)
13.d Natuur: Verzoek overprogrammeren Programma Natuur (C-agenda NLG 05-09-2022)
13.e Stikstof: Brief er is maar één oplossing voor stikstofdebacle (C-agenda NLG 05-09-2022)
13.f Bodem: Verlenging Uitvoeringsregeling subsidie bodemsanering (C-agenda NLG 05-09-2022)
13.g Stikstof: brief De boeren moeten 50% uitstoot verminderen maar wat deed de consument? (C-agenda NLG 09-05-2022)
13.h Natuur: Brief landschapstalk (C-agenda NLG 05-09-2022)
13.i Stikstof: Gemeente Midden-Groningen aangenomen motie Zorgvuldig stikstofbeleid (C-agenda NLG 05-09-2022)
13.j Natuur: Openstelling, subsidieplafond en wijziging Uitvoeringsregeling subsidie landschapsontwikkeling Westeinderscheg (C-agenda NLG 05-09-2022)
13.k Financiën/Natuur: Begrotingsneutrale wijzigingen beleidsdoelenraming (06) juni 2022 (C-agenda EFB 12-09-2022 NLG 05-09-2022)
13.l Bodemdaling: Notitie Bodemdaling in Veenweidegebieden Randstedelijke Rekenkamer (C-agenda NLG 05-09-2022)
13.m Stikstof: Brief Stikstof tunnelvisie (C-agenda NLG 05-09-2022)
13.n Stikstof: Brief aangenomen motie gemeente Etten-Leur Zorgvuldig Stikstofbeleid (C-agenda NLG 05-09-2022)
14 C-agenda Landbouw en visserij, recreatie en toerisme, dierenwelzijn
14.a Recreatie: Bestuursmededeling Groengebied Amstelland (C-agenda NLG 05-09-2022)
14.b Landbouw: Uitvoeringsregeling subsidie Voedselvisie Noord-Holland 2022 (C-agenda NLG 05-09-2022)
14.c Landbouw: Studie Eiwittransitie Noord-Holland (C-agenda NLG 05-09-2022)
14.d Landbouw: Ondertekenen Tuinbouw Pact tijdens Politieke conferentie ERIAFF (C-agenda NLG 05-09-2022)
14.e Landbouw: Nationaal Strategische Plan (NSP) 2023-2027 voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) (C-agenda NLG 5-9-2022)
14.f Handhaving: Brief IVN in CC aan PNH over reactie ODNHN op verzoek handhaving WnbG Twiske (C-agenda NLG 5-9-2022)
14.g Landbouw: Green Deal Eiwitrijke Gewassen (C-agenda NLG 05-09-2022)
14.h Landbouw: Brief Landschap van de toekomst (C-agenda NLG 05-09-2022)
14.i Landbouw: Brief Nieuws uit de Greenport Aalsmeer (C-agenda NLG 05-09-2022)
14.j Landbouw: Verslag ERIAFF conferentie 14 en 15 juni 2022 (C-agenda NLG 05-09-2022)
14.k Recreatie: Bestuursmededeling juli recreatieschap Spaarnwoude (C-agenda NLG 05-09-2022)
14.l Recreatie: Vastgestelde jaarstukken recreatieschap Spaarnwoude (C-agenda NLG 05-09-2022)
14.m Recreatie: Vastgestelde jaarstukken recreatieschap Groengebied Amstelland (C-agenda NLG 05-09-2022)
14.n Recreatie: Vastgestelde jaarstukken recreatieschap Twiske-Waterland (C-agenda NLG 05-09-2022)
14.o Recreatie: Vastgestelde jaarstukken recreatieschap Uitgeester- en Alkmaardermeer (C-agenda NLG 05-09-2022)
14.p Recreatie: Bestuursmededeling recreatieschap Uitgeester- en Alkmaardermeer (C-agenda NLG 05-09-2022)
14.q Recreatie: Bestuursmededeling Groengebied Amstelland (C-agenda NLG 05-09-2022)

14.r Recreatie: Jaarverslag 2021 Recreatie Noord-Holland N.V. (C-agenda NLG 05-09-2022)
14.s Recreatie: Informatienota Plassenschap Loosdrecht (C-agenda NLG 05-09-2022)
14.t Dierenwelzijn: Publicatie RDA zienswijze "Dilemma's in de wildopvang" (C-agenda NLG 05-09-2022
14.u Arbeidsmarkt/landbouw/bereikbaarheid/klimaat etc.: Samenwerkingsagenda Kop van Noord-Holland 2022-2025 (C-agenda EFB en M&B 12-09 en NLG en RWK 05-09-2022)
14.v Visserij: Brief stikstofproblematiek en garnalenvisserij in relatie tot de WNB-vergunning (C-agenda NLG 05-09-2022)
14.w Landbouw: brief gemeente Schagen over stikstofreductiedoelen (C-agenda NLG 5-9-2022)
14.x Landbouw: Brief zorg om boer en tuinder (C-agenda NLG 05-09-2022)
14.y Recreatie: Bestuursmededeling recreatieschap Twiske-Waterland (C-agenda NLG 05-09-2022)
15 C-agenda Algemeen
15.a EFB/RWK/NLG IBT: Brief GS aan PS inz. Jaarverslag interbestuurlijk toezicht 2021 (C-agenda EFB 20-6-2022 en c-agenda NLG en RWK 5-9-2022)
15.b Leefbaarheid /Natuur/Mobiliteit (coördinerend portefeuillehouder Loggen): Voortgang voorbereidingen evenement Formule 1 Zandvoort editie 2022 (C-agenda NLG -leidend- 5-9-2022 en C-agenda M&B 12-09-2022)
15.c Maandelijks MRA Raads- en Statenleden Bericht (editie 61 - 28 juni 2022) (C-agenda's alle commissies september 2022)
15.d NZKG/Economie/Gezondheid en Leefbaarheid/Ruimte en Energietransitie: Rapport Noordzeekanaalgebied in ontwikkeling 2022 (C-agenda M&B - trekker - en EFB 12-09-2022 en NLG en RWK 05-09-2022)
15.e Europa: Werkbezoek Murcia 14 tot 16 juli 2022 (C-agenda RWK en NLG 5-9-2022 en EFB 12-09-2022)
16. Sluiting

0. Technische Briefing: Startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de vergadering om 10.30 uur en heet de commissieleden, de publiek tribune, de luisteraars thuis en de insprekers welkom bij de vergadering van de commissie Natuur Landbouw en Gezondheid op maandag 5 september 2022.

Mededelingen voorzitter:

- Mevrouw Kuiper-Kuijpers van CDA is vanaf agendapunt 9.a aanwezig en de fractie JA21 is afwezig.
- Er is quorum.
- De vergadering vindt in hybride vorm plaats.
- De totale spreektijd is vastgesteld op vijf uur. De spreektijdverdeling is volgens Amsterdams model.
- De samenstelling van de commissie NLG verandert als volgt:
  - Ruchama Bwefar (GL) was plv. lid en is nu vast lid;
  - Tessa van Wijnen (GL) is geen lid meer;
  - Remine Alberts (SP) was plv. lid en wordt nu vast lid;
  - Heidi Bouhlel-Lascaris (SP) was vast lid en wordt nu plv. lid.
- Er zijn vier rondvragen aangemeld.
  - Vanuit PvdD voor de portefeuille van gedeputeerde Zaal inzake de Wildopvang in de Kop van Noord-Holland
  - Vanuit GroenLinks een voor gedeputeerde Loggen over de geborgde zetels;
  - Vanuit SP voor gedeputeerde Rommel is een rondvraag inzake de Schoorlse Duinen;
  - Vanuit DENK voor gedeputeerde Rommel over de F1 en stikstof.
  - De heer Roosendaal (VVD) verzoekt een rondvraag toe te voegen voor gedeputeerde Zaal. De voorzitter voegt deze vraag toe.
- Er zijn twee aanmeldingen ontvangen voor het inspreekuur:
  - Namens de Helderse Vallei wordt er ingesproken over de huisvesting van de wildopvang De Paddenstoel.
  - Er wordt ook over de opvang van dieren ingesproken namens Wildopvang De Bonte Piet.
  - Er zijn negen inspraakreacties bij agendapunt 4 Voortgang Tata Steel.
    Er zijn twee schriftelijke inspraakreacties ontvangen van de dorpsraad Wijk aan zee en natuurorganisaties. Daarnaast zijn er 7 insprekers tijdens deze vergadering zijnde:
    - Mevr. S. Dumoulin op persoonlijke titel
    - Mevr. J. van der Veer namens Extinction Rebellion
    - Dhr. F. Ory, gepensioneerd kinderarts, op persoonlijke titel
    - Mevr. L. Warnars namens iEarth
    - Mevr. A. Verbrugge op persoonlijke titel respectievelijk Gezondheid op 1
    - Mevr. S. Brandse op persoonlijke titel
    - Mevr. S. Demmers op persoonlijke titel
- Op maandag 29 augustus vond een interessant werkbezoek plaats naar het Nationaal Park Zuid-Kennemerland in het teken van het park, natuurherstel en stikstof.
- Het volgende werkbezoek staat gepland op maandag 3 oktober. Op initiatief van VVD, GroenLinks en CDA is er een bezoek wat in het teken staat van veenweideproblematiek en gebiedsprocessen. Nadere informatie volgt binnenkort.

Mededelingen Gedeputeerde Staten:

Gedeputeerde Rommel meldt dat de provincies op 22 augustus 2022 in gesprek zijn geweest met de heer Remkes. zijn eerste bevindingen worden na Prinsjesdag 2022 verwacht, evenals een reactie van het Rijk. De provincie Noord-Holland heeft benadrukt dat er een plan dient te komen en de timing van het opleveren van dit plan enige zorgen baart vanwege de verkiezingen voor PS die er aan komen. Gedeputeerde heeft aandacht gevraagd voor de PAS melders en de interimmers. Er is het Rijk gevraagd.

2. Inspreekhalfuur

De **voorzitter** geeft het woord aan mevrouw Van Spronsen namens de Helderse Vallei. Zij wordt geflankeerd door de heer Reich, bestuurslid van vogelasiel de Paddestoel in Den Helder.

*Mevrouw **Van Spronsen** vraagt aandacht voor de inheemse wilde dieren in Noord-Holland. Het vogelasiel is op dit moment gesloten. Opvang van dieren vraagt een retourrit van de dierenambulance van anderhalf uur. De noodopvang is nog niet gerealiseerd. Er heerst verontwaardiging vanwege het dierenleed dat nu dagelijks zichtbaar is. De huidige problemen treffen gemeente Den Helder, Hollands Kroon, Schagen en Texel. Wij vragen daarom uw onmiddellijke actie om financiële steun aan Bonte Piet en de dierenambulance te geven. De werkelijke oplossing voor deze situatie is een nieuwe plek voor wildopvang in Den Helder. Het plan hiervoor is compleet uitgewerkt. PS zijn uitgenodigd voor een werkbezoek aan deze locatie. Hier kunnen straks jaarlijks zo'n 150.000 bezoekers kennismaken met inheemse wilde dieren. Het proces van realisatie ligt al een jaar stil omdat het terrein in het grensgebied van het Natuurnetwerk Nederland ligt. De provincie Noord-Holland is verantwoordelijk voor dat gebied. Wij vragen u om met de gemeente Den Helder mee te denken in hoe we deze nieuwbouw zo snel mogelijk en binnen de regels kunnen realiseren.*

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of er opties zijn voor het realiseren van een opvang op een andere plek?

Mevrouw **Van Spronsen** legt uit dat dit niet het geval is vanwege de unieke kenmerken van deze plek, zijnde de rust voor de dieren en de mogelijkheden voor educatie.

De **voorzitte**r geeft het woord aan de heer Cox namens de Wildopvang de Bonte Piet.

*De heer **Cox** is voorzitter van Wildopvang de Bonte Piet uit Midwoud. In 2021 ving de opvang 5000 hulpbehoevende dieren op. De sluiting van de egelopvang in Warmenhuizen leidde tot een toename van het aantal hulpbehoevende egels. Tezamen met de sluiting van het vogelasiel de Paddestoel in Den Helder leidt dit tot op jaarbasis een toename van ongeveer 350 à 400 dieren. Dit heeft gevolgen voor de exploitatie en de Bonte Piet zou hiervoor graag enige compensatie ontvangen. Gedeputeerde Zaal heeft de opvang bezocht en was enthousiast over de activiteiten. De heer Cox sluit zich aan bij de vragen van de Partij voor de Dieren. In 2019 heeft de Provincie budget beschikbaar gesteld voor de wildopvang. De vraag is of een deel van dit geld beschikbaar kan worden gesteld aan onze opvang en daarmee aan de zorg voor de wilde dieren in de kop van Noord-Holland. Daarnaast kan De Gelderse Vallei het resterende geld uitstekend gebruiken voor hun geplande noodopvang.*

De heer **Roosendaal** (VVD) vraagt of de toegenomen betrokkenheid van de inwoners bij wildopvang zich vertaalt in een toename van het aantal donaties. Donaties kunnen een deel van het probleem opvangen.

De heer **Cox** ziet een toename van het aantal donaties. Deze dekken echter maar een klein deel de extra kosten af van de toename van het aantal dieren.

Mevrouw **Hoogendoorn-van der Maarl** (ChristenUnie) vraagt welk percentage van het aantal dieren verkeersslachtoffer is, omdat de provincie daar misschien een verantwoordelijkheid in kan nemen.

De heer **Cox** kan niet zeggen wat het aandeel verkeersslachtoffers is.

Statenlid **Er** (GL) vraagt wat de gevolgen zouden zijn van een eventuele sluiting vanwege financiële problemen van de Bonte Piet.

De heer **Cox** laat weten dat ongeveer 5000 dieren per jaar dan hulpbehoevend zullen blijven omdat ze niet worden opgevangen. Er is geen alternatief.

Mevrouw **Van Soest** (50PLUS /PVDO) vraagt of bekend is hoeveel dieren in een windmolen zijn gevlogen.

De heer **Cox** kan dat nu niet zeggen. De reden waarom de dieren hulpbehoevend zijn, zijn zeer uiteenlopend. Mevrouw **Van Soest** kan op een ander moment contact opnemen, zodat de heer Cox dit kan uitzoeken.

Statenlid **Hollebeek** (PvdD) vraagt of er door de Westfrisiaweg meer verkeersslachtoffers zijn onder de dieren.

De heer **Cox** beaamt dit. Het leefgebied van de haas is bijvoorbeeld gehalveerd na het gereedkomen van deze weg.

3. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda, moties- en toezeggingenlijsten en C-agenda

Naar aanleiding van de agenda zijn er twee verzoeken ingekomen om onderwerpen van C- naar de B-agenda te halen. Deze komen op de agenda van de vergadering van 26 september 2022. Het gaat om bodemdaling in het Veenweide gebied (verzoek van PvdA) en de Startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied (verzoek van PvdD).

De commissie gaat akkoord met de voorliggende agenda en de beantwoording van de technische vragen. Er zijn vooraf geen opmerkingen over het verslagen van de NLG commissievergadering van 13 juni en 27 juni aangemeld. Het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld. Evenals de Strategische Agenda en de lijsten met moties en de (ge-update) lijst van toezeggingen.

De **voorzitter** concludeert dat alle stukken bij dit agendapunt (ongewijzigd) zijn vastgesteld.

4. B-agenda Leefbaarheid, Gezondheid (en Milieu)

4.a Voortgang Tata Steel
4.a.1 Voortgangsrapportage Programma Tata Steel 2020-2050
4.a.2 Uitkomsten expertmeetings RIVM-Tata Steel
4.a.3 Ontwerpbesluiten intrekkingsverzoek natuurvergunningen en actualisatieverzoeken omgevingsvergunning milieu-Tata Steel

De **voorzitter** stelt vast dat de commissieleden en de gedeputeerde de voortgang van het programma Tata Steel en de daar gerelateerde actuele onderwerpen zullen bespreken. De commissie heeft de jaarlijkse rapportage over de voortgang van het programma Tata Steel 2020-2050, de uitkomsten van de expertmeetings, de ontwerpbesluiten intrekkingsverzoek natuurvergunning en actualisatieverzoeken omgevingsvergunning milieu (Tata Steel) en een herziene Expression of Principles Tata Steel ontvangen.

De **voorzitter** geeft het woord aan mevrouw Dumoulin.

*Mevrouw **Dumoulin** vertelt haar bevindingen als bewoner van Wijk aan Zee. Zij is voor een periode van acht maanden weggeweest uit Wijk aan Zee om zich te bezinnen op de toekomst. Zij zag vier andere gezinnen Wijk aan Zee voorgoed verlaten. Als bewoner ervaart ze dagelijks de gevolgen van de fabriek. De herrie, de stank, de neerslag van zorgwekkende stoffen in de directe leefomgeving. De camera, opgehangen door de Stichting de Frisse Wind zorgt ervoor dat het aantal meldingen van stank en incidenten bij de Cokes 2 fabriek flink toegenomen. Het is stuitend dat de burgers zelf hiervoor het initiatief moeten nemen. Wat moet er nog gebeuren voordat er werkelijk daadkrachtig wordt opgetreden? Hoeveel rapporten moeten er nog uitkomen en hoe lang mag die zwaar vervuilde Cokes 2 fabriek gewoon nog kankerverwekkende stoffen over onze gemeenschap uitspugen? De inspreker nodigt de Statenleden uit om eens in haar tuin te komen slapen of te komen eten aan haar tuintafel. Neemt u wel een dweil en een magneet mee?*

Statenlid **Er** (GL) vraagt of mevrouw Dumoulin merkt of er sprake van verbetering is in het dagelijks leven.

Mevrouw **Dumoulin** had gehoopt op verbetering, maar dit is niet het geval.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) vraagt of er verbetering merkbaar is in de mogelijkheden voor overleg vanuit de overheid en Tata Steel met de omgeving.

Mevrouw **Dumoulin** ziet geen grote verbetering. Het overleg met het OD is ter ziele gegaan.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt wat mevrouw Dumoulin denkt van het sluiten van de eerste cokes fabriek in 2030.

Mevrouw **Dumoulin** denkt dat dit veel te laat is. Er zullen meer mensen ziek worden.

Mevrouw **De Groot (SP)** heeft begrip voor mevrouw Dumoulin en wenst haar sterkte.

Mevrouw **Dumoulin** vertrouwt er niet meer op dat het beter zal worden, omdat zij tot op heden niet heeft gezien dat het vele geld dat nodig is er is.

De **voorzitter** geeft het woord aan mevrouw Van der Veer namens Extinction Rebellion.

Mevrouw Van der Veer laat weten huisvredebreuk te hebben gepleegd tijdens een barbecue bij het provinciehuis Noord-Holland. Zij meent dat de gezondheid van natuur, dier en mens in groot gevaar is en een belangrijke veroorzaker van deze ongezonde situatie, Tata Steel, gaat gewoon door met het vergiftigen van de aarde. Dit ziet zij ook als huisvredebreuk, evenals de overlast van Schiphol. De leden van Extinction Rebellion maken zich zorgen over de leefbaarheid van de aarde voor de toekomstige generaties. De burgers maken onderdeel uit van de overheid, maar hebben er geen vertrouwen in dat de politiek hier iets aan gaat doen. Burgers betalen immers belasting. Alleen lijkt dit ten dienste te staan aan de economie. Burgers dienen het werkelijke verhaal te krijgen. Extinction Rebellion vraagt de Statenleden in gesprek te gaan met de burger over de zorgen en dilemma's, omdat de oplossing niet ligt in de bedenkelijke vergaderruimtes van multinationals.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) vraagt of mevrouw Van der Veer het gevoel heeft dat er te weinig met de omgeving wordt gesproken.

Mevrouw **Van der Veer** beaamt dit. Zij zou willen dat burgers worden uitgenodigd om hun zorgen te kunnen delen en zich serieus genomen te voelen.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt hoe het komt dat mevrouw Van der Veer de indruk heeft dat Statenleden niet benaderbaar zijn.

Mevrouw **Van der Veer** spreekt mensen op straat die hun vertrouwen in de politiek hebben verloren en niet weten hoe ze Statenleden kunnen bereiken.

Mevrouw **De Groot** (D66) meldt dat er op 24 en 25 september door Tata Steel een burendag wordt georganiseerd.

De heer **Roosendaal** (VVD) vult aan op mevrouw **De Groot** dat de Statenleden altijd bereid zijn in gesprek te gaan. Hij vindt het goed dat Extinction Rebellion zich inzet voor waar het in gelooft, echter, de wet geldt voor iedereen. Het is voor hem teleurstellend een verwijt te horen over benaderbaarheid, daar waar de actievoerders welkom zijn geheten op de barbecue.

Mevrouw **Van der Veer** laat weten dat het best een grote stap is om naar de overheid te stappen.

De heer **Roosendaal** (VVD) neemt dit ter harte. De inspreker is op deze manier altijd welkom.

De **voorzitter** geeft het woord aan de heer Ory, kinderarts, sprekende op persoonlijke titel.

*De heer **Ory** heeft onderzoek gedaan bij industrie naar het effect van toxische stoffen op de mens. Hij laat een kaart zien uit de Kankeratlas die volgend jaar wordt uitgegeven door het Integraal Kankercentrum Nederland. Er komt 25 à 50% meer longkanker voor in de omgeving van Tata Steel. Uit de rapporten blijkt dat bij kinderen de risico's op hart- en vaatziekten en longkanker sterk verhoogd is. Uit onderzoek van het MIT komt naar voren dat het angst, depressie, zelfbeschadiging en soms zelfs suïcide veroorzaakt. Tata Steel is schuldig aan het verhogen van de risico's. De provincie is verantwoordelijk voor de vergunningen. Daarmee is, volgens artikel 21 van de Grondwet, de provincie verantwoordelijk voor het beschermen van de bevolking. Dat betekent dat de kooksfabriek 2 dient gesloten te worden, mede met het oog op de nieuwe resolutie Schone lucht van de Verenigde Naties. Hij roept de Statenleden op hun verantwoordelijkheid te nemen.*

De **voorzitter** laat weten dat de kaart verspreid zal worden.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of de inspreker mogelijkheden ziet voor Tata Steel om wel schone fabrieken te bouwen, zodat er een toekomst is voor Tata Steel?
De heer Ory denkt dat dit mogelijk is. Echter, er is snelheid geboden. Het sluiten van kooksfabriek 2 is een belangrijke stap.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt of het volgens de inspreker medisch en ethisch verantwoord is om te wachten met het sluiten van de kooksfabriek tot 2030.

De heer **Ory** vindt dat niet. Het gaat hier om kinderen en de ouders van kinderen. Het besluit is genomen op grond van geld en niet gezondheid. Tata Steel is de grootste vervuiler in Nederland.

Statenlid **Er** (GL) vraagt welke specifieke gezondheidsschade voorkomt bij kinderen en welke schade zij oplopen bij het openhouden van de kooksfabriek.

De heer **Ory** legt uit dat het lang kan duren om daadwerkelijk bewijs te vergaren. Uit onderzoek is echter reeds gebleken dat het leukemie, astma en longkanker veroorzaakt.

De **voorzitter** geeft het woord aan mevrouw Warners namens iEarth en van Ego naar eco.

*Mevrouw **Warners** is van mening dat de mensheid op een kruispunt van haar bestaan staat. Het is nodig nu te handelen, voor het te laat is. De reden hiervoor is de opwarming van het klimaat en alle gevolgen die dat met zich meebrengt. Zij benoemt de oorzaken en gevolgen, zoals de broeikasgasuitstoot, het waterverbruik, het dierenleed, ontbossing, het smelten van het ijs van de gletsjers en het verdwijnen van biodiversiteit. Door ego's gaat de wereld kapot. Zij pleit voor een mentaliteitsverandering van ego naar eco en daaruit volgend eco-leiderschap, waarin eco gelijkheid betekent. Zij noemt negen concrete stappen die PS kunnen nemen, zijnde 1.*
Stimuleer de lokale economie naar groei, niet op economisch gebied, maar op sociaal en ecologisch gebied, waarbij economie weer slechts een regeneratief middel is, 2. stimuleer vraag en aanbod van wegen, lokale en biologische producten en voedsel, 3. ga voor een plasticvrije en circulaire Provincie, 4. stimuleer fietsen en wandelen en het openbaar vervoer, 5. stimuleer het isoleren van panden en huizen en lokale en groene energie, 6. wees noodhulp, 7. doe aan challenges en acties, 8. elke partij neemt dit serieus, op haar manier ingevuld en passend en 9. inspireer andere provincies en gemeenten om hetzelfde te doen. Van ego naar eco kan alleen maar samen.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) vraagt hoe de inspreker komt bij het idee dat het klimaat zou opwarmen.

Mevrouw **Warners** verwijst naar de wetenschappelijke bevindingen van het IPCC.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) voegt toe dat bij het IPCC niet veel wetenschappers met kennis van zaken werkzaam zijn. De satellietmetingen van de University van Alabama en Huntsville geven een ander beeld.

Statenlid **Kostic** (PvdD) dankt voor het delen van de visie van de inspreker met PS. Wat is de concrete aanleiding op GS hierop aan te spreken? Zij kan zich vinden de voorgestelde mentaliteitsverandering van Ego naar eco. Zij is hier zelf ook actief mee en zou graag mensen hierin mee krijgen.

De **voorzitter** geeft het woord aan mevrouw Verbrugge. Zij spreekt namens Gezondheid 1 en op persoonlijke titel.

*Mevrouw **Verbrugge** komt reeds jaren bij de provincie en er verandert niets. Een dag voor het reces werd er een Expression of Principles getekend. Dit document biedt geen enkele deadline of houvast en is een klap in het gezicht van de burgers. Mevrouw Verbrugge leest een brief voor van een bezorgde moeder uit IJmuiden, mevrouw Van Wetering. Zij laat weten dat de overlast van Tata Steel de laatste tijd erger is dan dat zij ooit heeft meegemaakt als levenslang inwoner van IJmuiden. Op 18 augustus 2022 hing er een giftige oranje lucht boven IJmuiden en voelde zij zich de dag erna ziek. Als de overheid Tata Steel gaat compenseren voor het moeten betalen van meer uitstootrechten, betalen de getroffenen Tata Steel voor hun ellende. De huidige situatie zal een verschrikkelijk schandaal worden als duidelijk wordt dat de overheid niet heeft ingegrepen voor haar burgers. Het vraagt moed op de kooksfabriek 2 te sluiten. Zij vraagt om een daadkrachtig optreden van GS en PS.*

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) heeft begrip voor de ernstige zorgen. Zij heeft het idee dat er wel zaken worden ondernomen als aanscherping van regels etc. Wat is het gevoel van de inspreker hierover?

Mevrouw **Verbrugge** legt uit dat het gevoel niet is gestaafd op deadlines, argumenten en feiten. Er is niet veel veranderd. Zij vlucht als de lucht niet te harden is. Er zijn mensen met een tweede huis of een geliefde elders, die daarheen gaan. Zij stelt daarmee PS teleur, maar het wordt niet beter. De

roadmap+ is niet goed doorgerekend. Het is nodig om te zorgen dat de aarde beter wordt, ook rondom Tata Steel.

Mevrouw **Van Soest** (50PLUS/PVDO) vraagt naar het aantal processen dat wordt gevoerd tegen de Staat.

Mevrouw **Verbrugge** legt uit dat dit er meer dan tien zijn. Nederland komt in de praktijk haar verplichtingen niet na waar het gaat om mensenrechten en het respecteren van de rechten van het kind. Nederland moet zich in Genève daarvoor verantwoorden.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt of mevrouw Verbrugge vindt dat zij door de overheid wordt misleid. Heeft de inspreker het idee dat PS er wat aan kan doen om haar situatie te verbeteren?

Mevrouw **Verbrugge** laat weten dat PS geen geloof moet hechten aan de overlegtafels van Tata Steel. Dit overleg wordt gebruikt door Tata Steel om te kunnen aangeven dat er goed contact is met de overheid en omwonenden. Dat is niet zo. Zij heeft het idee dat ze misleid wordt. Er is reeds lang bekend hoe het echt zit. Mevrouw **Hoogendoorn-van der Maarl** (ChristenUnie) vraagt of mevrouw Verbrugge aanwezig was op de bijeenkomst met de OD op 22 mei 2022. Hoe heeft zij deze ervaren? De OD heeft deze als positief ervaren.

De heer **Roosendaal** (VVD) laat weten een voorstander te zijn van groen staal. Hij wil op korte termijn inzicht krijgen over het realisme van de plannen, de kosten en de dekking van de kosten. Zijn de plannen haalbaar? Is dit wat de inspreker bedoelde?

Mevrouw **Verbrugge** geeft aan dat er meer is dan dat, zijnde gezondheidsrisico's, doden en schade aan mens, dier en natuur. Daar waar geld verschijnt, verdwijnt het fatsoen.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66): Uit de inspraak blijkt enigszins dat de inspreker vindt dat PS hun werk niet goed doen. Wat wil mevrouw Verbrugge dat PS wel doen?

Mevrouw **Verbrugge:** de provincie kan een arbeidsmarktanalyse doen.

Mevrouw Gonggrijp (D66) vraagt naar het nut van een dergelijke analyse.

Mevrouw **Verbrugge** laat weten dat Tata Steel de werkgelegenheid gebruikt als argument voor behoud.

Statenlid **Kostic** (PvdD) meldt dat de fractie vragen heeft gesteld over de toegezegde startnotitie voor toekomstscenario's. GS geeft aan te wachten tot januari 2023, als Tata Steel de potentiële emissies van de nieuwe fabrieken heeft doorgerekend. De PvdD is voorstander van een expertmeeting.

De **voorzitter** geeft het woord aan mevrouw Brandse.

Mevrouw Brandse spreekt op persoonlijke titel. Zij zal een beeld schetsen van hoe het is om te leven in Wijk aan Zee en leest stukken uit haar blog voor. Zij dient klachten in bij de OD. Zij schrijft in de nacht omdat de geur van de kooksfabriek haar wakker maakt. Het is regelmatig niet leuk om in Wijk aan Zee te leven. Zij is moe. Zij heeft geen vertrouwen meer in Tata Steel. Naar haar idee zijn PS niet bereikbaar. Het is doodeng om voor PS te spreken. Ze wil haar kinderen gezond zien opgroeien. Zij vraagt PS te acteren, zodat zij rustig kan slapen.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) laat weten dat PS doordrongen is van de ernst van de situatie en de noodzaak hier wat aan te doen. Kan mevrouw Brandse rustig slapen als de fabriek gesloten wordt of als er een groene staal fabriek komt?

Mevrouw **Brandse** wil dat de giftige stoffen verdwijnen. Het sluiten van de cokes 2 fabriek kan een hele grote bijdrage leveren aan haar nachtrust. Tata Steel moet wat doen met de subsidie die zij heeft ontvangen.

De **voorzitter** geeft het woord aan mevrouw Demmers.

Mevrouw Demmers spreekt op persoonlijke titel. Zij woont sinds 2008 weer in Wijk aan Zee, komende uit een familie die werkte voor de hoogovens. De provincie verzaakt haar zorgplicht richting jongeren en kinderen. Zij haalt het VN Kinderrechtenverdrag artikel 3 aan. Het RIVM meldt dat er in Wijk aan Zee teveel arseen in de lucht zit. Haar kat heeft een luchtvervuiling gerelateerde kanker. Zij maakt zich zorgen om haar zoon die door corona veel thuis is geweest. Zij wijst PS op haar zorgplicht.

De **voorzitter** schorst de vergadering voor de lunch. De voorzitter heropent de vergadering en vervolgt de behandeling van agendapunt 4.

De **voorzitter** gaat uit van een gevoegde behandeling van de vier onderdelen en vraagt de Statenleden in hun bijdrage duidelijk aangeven op welk onderdeel/ document wordt ingegaan.

Mededeling gedeputeerde Olthof

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde **Olthof** voor een mededeling.

Gedeputeerde **Olthof** bedankt de insprekers. In het artikel in de krant van vrijdag 2 september 2022 wordt gesproken over de derde last- en dwangsom voor Tata Steel. Er wordt onderzocht indien deze derde dwangsom niet wordt voldaan, wat de mogelijkheden zijn om de vergunning voor de kooksfabriek kan worden ingetrokken.

De heer **Klein (**ChristenUnie) vraagt of het om kooksfabriek 1 of 2 gaat.

Gedeputeerde **Olthof** weet dat over de kooksfabriek 2 het meest gesproken wordt. Het gaat om diegenen waarvoor de dwangsom is opgelegd.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt of de dwangsom wel uitgevoerd kan worden, nu Tata Steel aankondigt daartegen te gaan procederen?

Gedeputeerde **Olthof** laat weten op basis van zijn rol als bevoegd gezag de dwangsom op te leggen. In een eventuele procedure is het aan de rechter te beslissen en aan GS om zo goed mogelijk te onderbouwen waarom dit de juiste maatregel is die wordt opgelegd.

Eerste termijn

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt hoe lang het gaat duren om kooksfabriek 2 aan banden te leggen. De PvdD heeft weinig tot geen vertrouwen in Tata Steel omdat Tata Steel een slecht track record heeft. Zij moedigt GS en PS aan om scherp te blijven en niet zomaar mee te gaan in de plannen van Tata Steel. De afgelopen jaren bleek er meer mogelijk dan aanvankelijk gedacht. De spreker vraagt of de commissie interesse heeft in het houden van een expertmeeting, om te kijken naar de mogelijkheden om die vervuiling sneller aan banden te leggen. Zij dankt GS voor de beantwoording van de technische vragen. Het blijkt op twee manieren mogelijk om scherper dan de BBT te vergunnen. Is het overschrijden van de stikstof en omgevingswaarde een kwaliteitsnorm die wordt overschreden? Wil GS

nogmaals goed de mogelijkheden onderzoeken om scherper te gunnen dan de BBT, met name voor de cokesgasfabrieken? Ten tweede, is het mogelijk meer maatregelen op te leggen vanuit het feit dat er sprake is van achteruitgang van de natuur? Hoe kunnen de omgevingswet en het Groen staal-plan met elkaar worden verenigd? Wanneer gaat GS aan de slag met de mogelijkheden die omgevingswet biedt om data vervuiling snel aan banden te leggen en gezondheid te beschermen? Het vertrouwen in de data van Tata Steel wordt bij herhaling geschaad. Is de reductie van 50% van de PAX gelukt? Heeft de provincie dit reeds gemeten en zo ja, wanneer komen de resultaten van de metingen naar PS?

De heer **Van Tiggelen** (PVV) was het meest onder de indruk van de inspraak van de heer Ory, over de verplichting vanuit de Grondwet om verantwoordelijkheid te nemen. De PVV meent dat de snelheid waarmee de problemen opgelost zouden moeten worden, niet voor handen is. Het is niet realistisch, bijvoorbeeld voor de werknemers, om de fabrieken te sluiten. Tijdens een werkbezoek heeft het gezien dat de grafietuitstoot uit de lucht is gehaald. De gevolgen voor de gezondheid die uit de cijfers blijken, zijn ernstig. De spreker meent dat het geld dat wordt uitgegeven aan het verminderen van de CO2 uitstoot, weggegooid geld is, omdat het CO2 gehalte in de atmosfeer maar marginaal veranderd onder invloed van de mensheid. De spreker acht de inzet van waterstof als manier om aan energie te komen kostbaar, en heeft daar twijfels bij. De PVV heeft geen interesse in een expertmeeting over Tata Steel.

Mevrouw **Gonggrijp** (D66) meent dat PS zich gecommitteerd hebben aan een meetbare, gezonde leefomgeving en een duurzame staalproductie. Met het programma Tata Steel hebben de provincie en de gemeente IJmond positieve stappen gezet. GS zetten zich in. Echter, de milieuwetgeving loopt achter op de ambities. Processen om uitstoot in beeld te brengen werken niet optimaal omdat deze niet op elkaar aansluiten. Wat doen GS eraan richting het Rijk, om hier verbeteringen in aan te brengen en te zorgen dat systemen goed werken. D66 sluit zich aan bij de oproep van de Dorpsraad meer te meetstations te installeren. Is GS willens deze oproep in te willigen? D66 deelt niet de mening dat de OD niet opgewassen zou zijn tegen haar taak. Kunnen GS ons garanderen dat de Omgevingsdienst over voldoende kennis, kunde en middelen blijft beschikken om deze taak op zich te nemen? Leiden de expertmeetings en metingen tot een reductie van uitstoot. Is de 50% reductie van de PAX gerealiseerd? Wat is het idee van GS hierover? Uit de VTH brief blijkt dat de dwangsommen niet leiden tot verbetering. Dat kan toch niet de bedoeling zijn? Wat gaat Tata Steel concreet doen aan het Groene staal-plan? Hoeveel geld heeft Tata Steel beschikbaar voor deze complexe transitie? Hierover willen PS op korte termijn worden geïnformeerd. Bij een expertmeeting zou Tata Steel aanwezig kunnen zijn om meer duidelijkheid te geven over de op handen zijnde stappen. D66 deelt de zienswijze van de natuurorganisaties met betrekking tot het Ontwerpbesluit natuurvergunning. Er moet gewerkt worden aan het optimaal verminderen van uitstoot in plaats van de mythe te creëren dat de uitstoot wordt gecompenseerd door de mitigatiemaatregelen.

Mevrouw **De Groot** (SP) dankt dat PS goed op de hoogte worden gehouden over de inspanningen Tata Steel schoner te krijgen. De SP en de bewoners uit Wijk aan Zee hebben nog veel opmerkingen. Het is positief dat de OD Tata Steel heeft opgedragen om maatregelen te nemen tegen het grote aantal overlast, meldingen en ongewone voorvallen bij kooksfabriek 2. Het is de SP niet ontgaan dat er een derde dwangsom is opgelegd. Positief is, is dat het geconstateerde Chroom 6 in het grondwater van Tata Steel wordt onderzocht. De SP heeft al eerder aangedrongen op het onderzoeken wat slakken kunnen aanrichten en het storten van slakken te verbieden. Tata Steel is een ernstige bedreiging voor duinen, mensen en dieren. Eigenlijk moeten de vergunningen ingetrokken dienen te worden en moet er een totaal andere koers worden ingeslagen. Tata Steel zal nog meer moeten doen om de stikstofuitstoot te verminderen. PS zal nog harder moeten ingrijpen. Er wordt een rechtszaak

voorbereid voor de VN-raad voor de mensenrechten in Geneve om de overheid tot handelen te dwingen. Tata Steel maakt grote winst. Moet deze winst niet geïnvesteerd worden in een goede toekomst? De SP wil dat er ingegrepen wordt.

> De heer **Klein** (CU) vraagt twee maal welke maatregelen de SP in gedachten heeft, gezien de urgentie die de bewoners ook uitspreken.

Mevrouw **De Groot (**SP) wil dat alles op alles wordt gezet om snel in te grijpen. Zij heeft geen nieuwe ideeën over de aanpak.

Statenlid **Er** (GL) vraagt GS te reageren op de door de Dorpsraad aangedragen oplossingen. Uit de stukken bleek dat de OD informatie controleert op geloofwaardigheid. Wat vinden GS ervan dat het blijkbaar nodig is om informatie van Tata Steel te controleren? Is Tata Steel betrouwbaar? Gedeputeerde Olthof sprak over een onderzoek naar mogelijke escalatiemogelijkheden bij het niet betalen van de dwangsom. Een aantal jaren geleden bleken hier niet veel mogelijkheden voor te zijn. Wat zijn de mogelijkheden voor escalatie? Hoe ziet de escalatieladder eruit? Gebruikt het OD de camerabeelden die zijn geplaatst door de Stichting Frisse Wind? Tot slot vraagt Statenlid Er waarom het OD pas tot handhaving overgaat na tien meldingen in plaats van al na een enkele melding? GroenLinks steunt het voorstel voor het houden van een expertmeeting.

De heer **Klein** (ChristenUnie) meldt dat de ChristenUnie tevreden is dat uit de voortgangsrapportage blijkt dat er veel vlakken stappen worden gezet. Er is echter nog veel nodig om de gezondheid te verbeteren. Is het mogelijk een concreet tijdspad te maken voor de aanscherping BREF ijzer en staal? Kunnen GS een toelichting geven op de planning voor het organiseren van de omgevingstafels? Het elektronisch milieu jaarverslag was deels achterhaald en bevatte deels verkeerde informatie. Is het niet een brevet van onvermogen dat GS moeten vragen om een aanpassing? Heeft de provincie voldoende expertise in huis om de jaarverslagen te beoordelen? Kunnen GS een toelichting geven op de reductiepercentages uit het ontwerpbesluit? Er lijkt sprake dat de juridische kaders de benodigde inhoudelijke verbeteringen in de weg zitten. In reactie op de Expression of Principles vraagt de ChristenUnie of het aangekondigde onderzoek kan leiden tot het eerder sluiten van de kooksfabriek 2. Is het een vaststaande eigenschap dat de fabriek ongare cokes produceert, waarmee de fabriek nooit aan de eisen kan voldoen? In het Groen staal plan wordt nog niet duidelijk wat de uitstoot zal worden en wat de consequenties zijn, terwijl deze kennis essentieel is voor besluitvorming. De CU ondersteunt het organiseren van een expertmeeting.

De heer **Leerink** (PvdA) denkt dat het nodig blijft om druk te blijven zetten, en daarom de verhalen van de bewoners keer op keer te horen. Blijkens de rapportage is er de afgelopen twee à drie jaar veel in gang gezet. Dit zou moed moeten geven om ook de volgende twee jaar veel in beweging te zetten. Dat is hard nodig. Omdat naar het idee van de PvdA de externe onderzoeken de grootste versnellers zijn geweest, zou de PvdA bij twijfel wel inzetten op een onderzoek in het kader van het Schone lucht akkoord. De PvdA is tevreden over de principe overeenkomst voor het groene staal. De PvdA vraagt naar een routekaart van dit plan om te zorgen dat het verder wordt gebracht en niet blijft steken in intenties. De PvdA dringt aan op het gebied van groen staal ook op korte termijn tot acties te komen. Mede door toedoen van de provincie is actie ondernomen op de pelletsfabriek. Dit is een positieve ontwikkeling. De PvdA vraagt zich af hoe geloofwaardig de provincie is op het moment dat er reeds drie dwangsommen nodig blijken. Hij roept Tata Steel op te houden te procederen en te werken aan het herstel van het vertrouwen van bewoners en omgeving. Deze procedures zijn een klap in het

gezicht van de bewoners. De spreker weet niet of een expertmeeting nog nieuwe inzichten oplevert, maar de PvdA is bereid alles toe doen dat kan bijdragen aan een betere aanpak van het probleem.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt of de PvdA het ook een klap in het gezicht vond dat er zonder overleg foto's zijn geplaatst bij de data, zodat dit een ander beeld schetste? Kunt u aan GS meegeven dat dit niet handig is?

De heer **Leerink** (PvdA) pleit voor het terugwinnen vaan het vertrouwen door het betrekken van de omgeving en niet door op deze wijze te communiceren.

De heer **Roosendaal** (VVD) haalt de voortgaande juridisering aan. Het is aan degenen die procederen om hun recht te zoeken en niet aan PS om zich daarin in te mengen. Het is wel van belang om het vertrouwen weer terug te vinden en als overheid de taak van de volksgezondheid serieus te nemen. Deze kerntaak van de overheid wordt door de provincie goed opgepakt. Echter, de resultaten zijn nog niet merkbaar. Wanneer denken GS dat het juridisch advies met betrekking tot de kooksfabriek 2 gereed is? De spreker dankt de PvdD voor de technische vragen en GS en de betrokken ambtenaren voor de beantwoording. De heer Roosendaal wil graag meedenken over hoe een expertmeeting zinvol vormgegeven kan worden. De brief van de Dorpsraad roept de vraag op of het OD de zaak aan kan. Is het een idee om samen te werken met de OD Rijnmond? De VVD denkt dat er meer van elkaar geleerd kan worden door intensiever samen te werken en hard door te pakken. De VVD is tevreden over de start van de bouw van de installatie bij de pelletsfabriek. Hierbij draait het wel om meetbaar resultaat. Is er een betrouwbare nulmeting gedaan? Komt het complete complex van Tata Steel met de 80% reductie van lood, zware metalen en fijnstof in de buurt van de FAO normen? Welke resultaten voor de volksgezondheid verwachten GS van deze investering? Hoe gaat dat worden getoetst? Hebben GS vertrouwen in de haalbaarheid van de nieuwe tijdslijn waarbij in 2030 de elektrische productie van staal van start gaat? Het lijkt de VVD niet haalbaar om de fabriek werkend te krijgen en de vervuilende onderdelen te sluiten zonder een duidelijk overkoepelend plan met tijdspaden en mitigerende maatregelen. De tijdelijke overgang naar aardgasproductie lijkt in het huidige tijdsgewricht niet passend. De VVD stelt voor direct over te stappen naar groene waterstofproductie. Er dient duidelijkheid te komen over wie wat gaat doen. Is de overheid, de provincie, bereid om risicodragend te investeren in waterstof? De VVD herhaalt de vraagt om een roadmap met concrete planning tot 2030 en investeringsplan. Wanneer kunnen GS hierin voorzien? De VVD overweegt hierover een motie in te dienen. In reactie op de beantwoording van vraag 10b van de technische vragen, vraagt de spreker wat concreet wordt bedoeld met het drastisch terugdringen van het aantal ongewone voorvallen.

De heer **Mangal** (DENK) sluit zich aan bij de vraag voor een roadmap van de VVD. De natuur en volksgezondheid dienen voorop te staan voor de toekomstige generaties. Het niet stoppen is marchanderen met de volksgezondheid. Hoe staan GS tegen over omgekeerde bewijslast van Tata Steel omdat er voldoende verslagen bestaan waarin wordt gesteld dat Tata Steel de aanstichter is? Is het überhaupt mogelijk het vertrouwen van de burger terug te krijgen als de omgeving niet wordt verbeterd? DENK wil niet dat de overheid meebetaalt voor het verduurzamen van miljardenbedrijven. DENK juicht een expertmeeting toe. Wordt er tijdens deze bijeenkomst onderzocht hoe er zo snel mogelijk tot verduurzaming gekomen kan worden?

Statenlid **Kostic** (PvdD) wil tijdens de expertmeeting onderzoeken hoe de gezondheid en natuur sneller en beter beschermd kan worden.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) benoemt dat er al veel stappen zijn gezet om de negatieve effecten van Tata Steel op de gezondheid en veiligheid in de IJmond zoveel mogelijk te verminderen. Kan GS

bevestigen dat de kooksfabriek en hoogovens gaan sluiten? Kan GS bevestigen dat de start van de bouw van de NOx installatie in september 2022 van start gaat? Het CDA onderkent dat GS zeer actief zijn op het dossier Tata Steel. Er is door zestien organisaties ingesproken bij de mensenrechtenraad van de VN in Genève. Dit zal mogelijk gevolgen hebben voor Nederland. Hoe zien GS dit? Is er sprake van schendingen van mensenrechten en kinderrechten? Wat zijn mogelijke oplossingen om hier zo snel mogelijk een einde aan te maken? Het CDA is van mening dat het voorkomen van uitstoot van giftige stoffen het belangrijkste onderdeel is waar de aandacht nu naar uit moet gaan. Is dit daadwerkelijk de eerste prioriteit van GS? Het CDA vraagt zich af of er bij een expertmeeting nog onbekende informatie boven zal komen en zou graag zien dat Tata Steel bij de bijeenkomst aanwezig is. Het CDA vraagt reactie van GS op de twee voorstellen van de Dorpsraad. Hoe ziet de rol er uit van Tata Steel in de gebiedsprocessen?

De **voorzitter** stelt vast dat het voorstel van de PvdD voor een expertmeeting steun heeft binnen de commissie. In tweede termijn kan worden besproken hoe deze ingericht kan worden.

Beantwoording gedeputeerde Olthof

Gedeputeerde **Olthof** in antwoord op onder andere de PvdD: Voordat de volgende stap gezet kan worden richting Tata Steel zal de derde last onder dwangsom volgelopen dienen te zijn. Vervolgens dient een gedegen onderzoek plaats te vinden. De meetresultaten van de cokesgasfabrieken dienen te worden meegenomen en er zal internationaal onderzoek plaats moeten vinden. De gedeputeerde kan dus geen antwoord geven op de vraag hoe lang het gaat duren. GS zetten wel de nodige druk, zonder de zorgvuldigheid uit het oog te verliezen die nodig is om een gedegen onderbouwd verhaal op te stellen. Gedeputeerde Olthof benadrukt dat Tata Steel geen invloed heeft op de genomen besluiten in de afgelopen twee en een half jaar. De OD leert nog bij elke stap die wordt gezet. Elke week wordt er gesproken hoe de grens verlegd kan worden en er nog scherper gegund kan worden. De gedeputeerde ondersteunt het organiseren van een expertmeeting, om zoveel mogelijk informatie op te doen. Aanvullende onderzoeken zouden GS in overleg met het RIVM doen, om zeker te zijn dat deze nog wat toevoegen. De suggestie nogmaals de stikstofproblematiek te bezien, neemt de gedeputeerde mee.

Via een zijsprong laat de gedeputeerde weten dat Tata Steel wordt gevraagd te investeren in correctie, echter het doel is het verminderen van uitstoot. De uitnodiging voor het slaan van de eerste paal in september/oktober voor de NOx installatie is ontvangen. GS gaan ervan uit dat deze installatie vervolgens wordt gerealiseerd.

Door verschillende partijen is gevraagd naar een tijdspad voor groen staal met duidelijke deadlines en consequenties. GS hebben een eerste brief gezonden aan PS met een voorlopig tijdspad van de provincie voor het afgeven van de vergunning. Er is voortgang, ook in relatie tot de Omgevingswet die op 1 januari 2023 ingaat. Met de griffie stemt de gedeputeerde af hoe PS worden meegenomen in het tijdspad richting een vergunningverlening in 2026. Het tijdspad dient duidelijkheid te bieden, zodat de keuze kan worden gemaakt en duidelijk kan worden of groen staal haalbaar is of niet. GS doen hun uiterste best om dit tijdspad met consequenties op te stellen. Gedeputeerde Olthof is blij dat Tata Steel zelf het percentage van 50% reductie van PAX heeft genoemd.

De heer **Mangal** (DENK) vraagt hoe GS tegen het tijdspad aankijken in relatie tot het stikstofdebat en het energiedebat. Gedeputeerde Olthof wil hier op integrale wijze naar kijken. Een investering in groen staal kan ook tot winst leiden in de stikstofreductie die nodig is voor de natuur. De aanleiding voor groen staal is het klimaat, echter als er een subsidie vanuit het Rijk zou komen, dan dient gezondheid een absolute voorwaarde zijn.

De heer **Mangal** (DENK) brengt naar voren dat gevolgen voor de gezondheid pas na jaren bekend worden.

Gedeputeerde **Olthof** gaat vervolgens in op de inspraken en inbreng van GS over gezondheid. In de Tweede Kamer is door de staatssecretaris de toezegging gedaan dat er een onafhankelijk bureau aanvullend onderzoek gaat doen naar de gevolgen voor de gezondheid zodra de specificaties van de nieuwe fabriek bekend zijn. Vervolgens is er sprake van de uitvraag van een breed MER onderzoek. Bij een subsidieaanvraag zullen deze aanvullende onderzoeken geëist worden.

Gedeputeerde **Olthof** legt uit dat hij de 50% PAX reductie niet kan afdwingen, maar de beschikbare technieken wel. Daar wordt aan gewerkt en er blijkt meer mogelijk dan op basis van de roadmap+ werd gedacht. Er wordt gewerkt aan het daadwerkelijk realiseren van de tien afgesproken maatregelen. Er komt hier later aanvullende informatie over beschikbaar.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt wanneer de OD of het RIVM de PAX reductie gaat meten op het terrein?

Gedeputeerde **Olthof** laat weten dat de provincie niet heeft toegezegd te gaan controleren. De OD zal wel hetgeen is opgenomen in het rapport van het onderzoeksbureau gaan controleren. Daar is nog meer informatie voor nodig. Binnen nu en twee maanden komt de uitslag van het depositieonderzoek, uitgevoerd door het RIVM.

Gedeputeerde **Olthof** dank de PVV voor haar inbreng en ziet daarin geen vragen.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) herhaalt dat er wordt gedacht dat CO2 invloed heeft op het klimaat, maar dat niet zo is. Hij heeft geen vragen.

Gedeputeerde **Olthof** gaat in op de vragen van D66. De gedeputeerde staat achter het ondertekenen van de Expression of Principles. Met het Rijk wordt het contact steeds beter. Ambtelijk en bestuurlijk is het contact goed, ook op het niveau van provincies, gemeenten, IenW, etc. De gedeputeerde verwacht snel duidelijkheid te geven over een tijdspad. Bij de eerste Expression of Principles was de provincie niet betrokken, bij deze wel. Dit is een belangrijk gegeven. Er is nu gezondheid en leefbaarheid in opgenomen. Deze intentieverklaring zal de komende tijd gevuld worden met een concreet tijdspad met concrete afspraken.

Statenlid **Kostic** (PvdD) meent dat de provincie het bevoegd gezag is dat aan tafel dient te zitten, en wil graag dat de gedeputeerde ingaat op de beleving van de bewoners.

Gedeputeerde **Olthof** beaamt dat de provincie het bevoegde gezag is, en dat een foto van de minister met Tata Steel geen noodzaak kende. Het is van belang dat de provincie meepraat over de afspraken, in de weg naar groen staal. Het is van belang dat de overheid met één mond praat. Vanzelfsprekend had gedeputeerde Olthof nu liever een concreter plan kunnen voorleggen; dit is echter een goede eerste stap.

De OD staat voor een enorme opgaaf en ondervindt daarbij veel druk vanuit de omgeving. De OD heeft het afgelopen jaar een enorme slag gemaakt om het maximale te doen om de vergunningsverlening aan te scherpen, om te komen tot wat er met elkaar is afgesproken. Het is complex, mede omdat het gaat over de huidige vergunningen voor het oude complex. De OD werkt samen met DCMR, de INT en de OD Noord-Brabant. Expertise is schaars en de capaciteit beperkt.

Statenlid **Er** (GL) vraagt naar meer inzicht in de samenwerking met de OD Noord-Brabant.

Gedeputeerde **Olthof** wil de OD liever niet belasten met het geven van uitleg over deze samenwerking. Er vindt casusoverleg plaats, er wordt aanvullende informatie gevraagd en uitgewisseld, etc.

Statenlid **Er** (GL) vraagt hoe het kan dat idee bestaat dat de OD Noord-Brabant het beter doet dan de OD Noord-Holland. Hoe komt dit?

Gedeputeerde **Olthof** de verhoudingen zijn verbeterd. De samenwerking wordt meer gezocht. De OD doet het maximale, en externe expertise wordt gezocht daar waar nodig.

De heer **Roosendaal** (VVD) vraagt naar de meerwaarde van samenwerken.

Gedeputeerde **Olthof** geeft aan dat er zeer specifieke expertise nodig is. Dit maakt dat de OD's met elkaar meekijken en expertise delen, omdat niet alle OD's deze in huis hebben. In reactie op de SP laat de gedeputeerde weten dat de provincie Tata Steel niet gedoogd. Tata Steel dient zich aan de vergunningen te houden die zijn afgegeven.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt of de provincie Tata Steel houdt aan de eigen road map. Is versnelling nodig?

Gedeputeerde **Olthof** legt uit dat Tata Steel zich moet houden aan de vergunningen en dat de ambities uit de roadmap uiteindelijk zo veel mogelijk worden vastgelegd in de vergunningen. Het is een traject waar iedere dag in geleerd wordt. Uit de expertmeetings kwam naar voren dat de bronvermeldingen van groot belang zijn. Deze dienen concreet te zijn. De OD controleert uiteindelijk de gegevens. Daar komt ook de geloofwaardigheid van de gegevens om de hoek kijken. De provincie wil met Tata Steel afspraken maken die verder gaan dan de verplichtingen uit de EJV regeling, gebaseerd op wat er uit de expertmeetings is gekomen. De EJV voldoet aan de Europese regelgeving, maar is niet voldoende om tot een rekenmodel te komen. De specifieke informatie die daarvoor nodig is, wil de provincie met Tata Steel samen vastleggen.

Statenlid **Er** (GL) vraagt waarom het nodig is om de data te controleren op geloofwaardigheid en juistheid.

Gedeputeerde **Olthof** denkt dat geloofwaardigheid en juistheid dicht bij elkaar liggen. De vergunninghouder dient veel informatie aan te leveren. Dat wordt gedaan op basis van methodieken, die controleerbaar moeten zijn.

Statenlid **Er** (GL) vraagt of er steekproefgewijs wordt gecontroleerd.

Gedeputeerde **Olthof** laat weten dat de OD niet alle meetgegevens kan controleren. Er wordt wel op geloofwaardigheid gecontroleerd, en bij twijfel vindt er verdieping plaats.

De heer **Mangal** (DENK) kan zich vinden in de samenwerking om tot strengere regelgeving te komen. Echter, als die doelen niet worden gehaald, wat zijn dan de gevolgen?

Gedeputeerde **Olthof** herhaalt zijn mededeling over het onderzoek als niet wordt voldaan aan de derde last en dwangsom. Dit ook in antwoord op de vraag van GroenLinks over de escalatieladder.

De heer **Mangal** (DENK) vraagt hoe zal worden omgegaan met het niet voldoen aan de buitenwettelijke afspraken?

Gedeputeerde **Olthof** herhaalt dat de vergunningen worden aangescherpt en wordt gewerkt aan afspraken met Tata Steel waarin zij verder gaan dan de wettelijke verplichting. Het handhavingskader daarvoor is beperkt.

De heer **Roosendaal** (VVD) het is onwaarschijnlijk dat er geen rauwe cokes vrij zullen komen. Er dient te worden onderzocht wat haalbaar is, en daar afspraken over maken. Daar dient de volksgezondheid te worden meegenomen. De VVD wil dat hier juridisch advies over wordt ingewonnen.

Gedeputeerde **Olthof** geeft aan dat bij het intrekken van een vergunning altijd de factor proportionaliteit een rol speelt. Uiteindelijk zal een rechter een uitspraak moeten doen over het grijze gebied van incidentele voorvallen en de proportionaliteit van de maatregel. GS wil daarom andere partijen betrekken bij het onderzoek.

De heer **Klein** (ChristenUnie) vraagt wat GS doen ten aanzien van de aanpassing van het elektronisch jaarverslag (EJV) . Hoe heeft het kunnen gebeuren dat deze aanpassingen nodig waren en hoe kan geborgd worden dat dit in de toekomst hier een extra validatie op plaatsvindt.

Gedeputeerde **Olthof** legt uit dat het EJV een rekenmodel moet bieden dat aansluit bij de meetgegevens. Hij herhaalt dat Tata Steel wordt gevraagd met de uitkomsten van de expertmeetings worden gebruikt om tot goede rekenmodellen te kunnen komen.

De heer **Klein** (ChristenUnie) vat samen dat het OD nu dus vooraf onderzoekt of met de meetgegevens de rekenmodellen gevoed.

Gedeputeerde **Olthof** herhaalt dat de informatie uit het EJV betrouwbare informatie moet opleveren voor de rekenmodellen. De referentie zijn de meetgegevens.

Statenlid **Er** (GL) laat weten dat voorheen in de escalatieladder meer cameratoezicht of meer fysieke controle was opgenomen. Kan er een herziening plaatsvinden van dit document. Waarom plaatst een andere organisatie camera's en gaat het OD dit alsnog zelf doen?

Gedeputeerde **Olthof** kent de beelden van deze camera's. Er vindt overleg plaats met de Stichting Frisse Wind om deze beelden te gebruiken in handhavingstrajecten. Zodra er meer duidelijkheid is in de (juridische) mogelijkheden voor cameraplaatsing, zal het PS inlichten.

Gedeputeerde **Olthof** legt uit dat er pas bij meerdere klachten wordt gehandhaafd omdat geuroverlast verschillend kan worden beleefd. In reactie op ChristenUnie meldt de gedeputeerde dat er wordt gewerkt aan het herzien van het tijdspad BREF voor ijzer en staal. Hierop wordt vanuit het Rijk wel druk uitgeoefend, maar ligt niet direct in het bereik van de provincie. In reactie op de opmerkingen over het betrekken van de omgeving meldt de gedeputeerde dat de OD een keer per drie weken met de Dorpsraad aan tafel zit en dat er op dinsdag en donderdag inloop is bij de OD vestiging in Wijk aan Zee. De bewoners uiten daar hun zorgen over de bestaande fabriek, maar hebben ook zorgen over de nieuwe ontwikkelingen. In het najaar zal een integraal participatietraject worden opgestart. Hiervoor is advies gevraagd aan het bureau dat dit voor de ontwikkeling van de Tweede Maasvlakte ook heeft vormgegeven.

Gedeputeerde **Olthof** vermeldt nogmaals dat er volgens Tata Steel altijd sprake zal blijven van ongare cokes en de vraag is hoeveel daarvan wordt toegestaan. Indien daar geen overeenstemming over wordt bereikt zal een rechter daar een uitspraak over moeten doen.

Ingaande op het genoemde vertrouwen laat gedeputeerde **Olthof** weten dat hij begrijpt dat dit bij de bewoners alleen terug zal komen als er significante verbeteringen en zichtbaar resultaat merkbaar zijn. Dit heeft tijd nodig. Het is daarvoor nodig om te doen wat er wordt gezegd en beloofd. Hij beaamt dat het nodig is om met een concreet tijdspad met deadlines te komen. Ingaande op de vraag van de VVD wat er wordt gedaan aan de waterstoftransitie tot en met 2030. Voor die transitie is Tata Steel nodig. Uiterlijk 2030 moet het eerste deel van de nieuwe fabriek er staan. Vastgelegd moet worden dat dit vervanging is van de cokesgasfabriek en hoogoven 6 en dat dit in 2028 gereed is. De provincie rekent erop begin 2026 de vergunning te kunnen verlenen.

Gedeputeerde **Olthof** heeft geen termijn om de drastische hoeveelheid klachten te verlagen. Hij heeft geen aantal genoemd. De wenselijke verandering is bespreekbaar.

In reactie op het CDA meldt gedeputeerde **Olthof** dat op alle vlakken inzet wordt gepleegd op dit dossier. Tata Steel is verantwoordelijk voor groen staal. Er is een uitnodiging aan de Statenleden uitgezonden voor het slaan van de eerste paal voor de NOx fabriek. Het meest ingewikkelde van dit traject is voor de gedeputeerde dat hij de boodschap moet afgeven dat Tata Steel aan de voorwaarden van de vergunningen voldoet, maar het niet gezond is voor kinderen. Hij zoekt naar middelen om de vergunningen scherper te krijgen, bijvoorbeeld in gesprek met de Kinderombudsman. Uiteindelijk dient in het beleid de gezondheid van het kind centraal te staan.

In reactie op de schriftelijke inspraak van de Dorpsraad heeft de gedeputeerde reeds gesproken over de camera en de DCMR. Het luchtmeetnet zal worden uitgebreid, zoals eerder is toegezegd. Dit net wordt geëvalueerd en het RIVM is gevraagd naar meer informatie hoe een beter en betrouwbaarder beeld te krijgen. Er wordt een concreet voorstel opgesteld.

De **voorzitter** dankt gedeputeerde Olthof voor zijn reactie. In de tweede termijn kan worden ingegaan op de scope van de expertmeeting. Wie van de statenleden wil deze bijeenkomst helpen organiseren, naast de initiatiefnemer, zijnde de PvdD. Tijdens de bijeenkomst zal worden verkend hoe de gezondheidswinst sneller bereikt kan worden.

De **voorzitter** schorst de vergadering kort om het spreektijdoverzicht te kunnen bieden. Zij heropent de vergadering. De voorzitter geeft het woord aan de statenleden in de tweede termijn.

Tweede termijn

De heer **Van Tiggelen** (PVV) stelt de fundamentele vraag hoe lang er nog wordt toegestaan dat er lood wordt verspreid, en hoeveel gezondheidsschade zal dat nog met zich meebrengen?

Mevrouw G**onggrijp** (D66) vraagt of er meetpunten komen op de Reindersweg. D66 denkt graag mee over de expertmeeting.

De heer **Klein** (ChristenUnie) vraagt of het herzieningsverzoek natuurvergunning MOB is afgewezen op inhoudelijke gronden. Is het mogelijk om het gebruik van walstroom te verplichten? Is er sinds 2020, sinds de eerste last onder dwangsom is uitgeschreven, iets veranderd in de uitstoot van ongare cokes?

De heer **Roosendaal** (VVD) wil graag meedenken over de expertmeeting, zodat deze zo effectief mogelijk kan worden gemaakt ten bate van besluitvorming. Er dient duidelijk te zijn welke normen zullen worden gehanteerd voor bijvoorbeeld lood. De motie van de VVD zal gericht zijn op resultaatsverplichtingen, zodat dit samen met de normen en tijdsplanning tot gemotiveerde besluiten in dit gremium kan leiden. Onderdeel van de uitwerking van de roadmap zijn de benodigde

investeringen. De vraag is of dit in achtergesteld vermogen of in kapitaal dient te worden gedaan, en dient de provinciale overheid te investeren of niet. Dit dient onderdeel uit te maken van de discussie. Hoe verhouden de provinciale overheden zich tot grote bedrijven die een gevaar vormen voor de volksgezondheid? Hoe brengen werkgelegenheid, vestigingsklimaat en volksgezondheid samen? De lessen die uit dit dossier geleerd worden dienen gebruikt te worden ten bate van overige industrieën die het land hard nodig heeft.

De heer **Mangal** (DENK) brengt naar voren dat het vertrouwen in Tata Steel nihil is, en er wordt gezocht naar mogelijkheden om strenger te kunnen handhaven. Het is lovenswaardig dat GS haar best hiervoor doet. De schoen wringt echter bij het feit dat nu tegen de grenzen van de mogelijkheden van afdwingbare maatregelen wordt aangelopen qua mogelijkheden voor handhaving bij non compliance.

De voorzitter stelt vast dat de PvdD, D66 en VVD een voorstel zullen doen voor de expertmeeting. Er zal een datum voor worden gezocht.

Gedeputeerde Olthof in tweede termijn

Gedeputeerde **Olthof** corrigeert zichzelf. Er is een uitnodiging ontvangen voor het slaan van de eerste paal voor de ontstoffingsinstallatie, en niet de NOx installatie. Die wordt vanaf 2025 gebouwd. In reactie op de PVV meldt gedeputeerde Olthof dat lood in de omgeving onaanvaardbaar is. Daarom worden de vergunningen nu ingericht op het terugbrengen van de emissies naar verwaarloosbaar risico. De RIVM gaat een evaluatie uitvoeren van het luchtmeetnet, aangaande locaties en samenstelling van te meten stoffen. In reactie op de CU meldt de gedeputeerde dat er om inhoudelijke redenen het herzieningsverzoek natuurvergunning MOB is afgewezen. Walstroom kan niet worden verplicht. Dit is een ingewikkeld traject. Deze serieuze optie dient wel met Tata Steel worden besproken. Ten aanzien van de rauwe cokes is het zo dat een bewoner een handhavingsverzoek heeft gedaan. Dit heeft tot een andere mindset geleid die zaken in beweging heeft gezet. Het is niet aan de provincie om te investeren in Tata Steel. Dit is aan het Rijk. De provincie wil gaan meepraten over de voorwaarden voor financiering, te noemen; gezondheid. Het is van belang dat Tata Steel zelf aangeeft wanneer en hoeveel zij zal investeren. Gedeputeerde Olthof denkt dat een motie om extra inzet te plegen op het samenstellen van een concreet plan, met tijdspad, deadlines en consequenties niet nodig is, omdat de gedeputeerde bij herhaling aangeeft dat hierop ingezet wordt. Er wordt bijvoorbeeld gewerkt aan het implementeren van de aangescherpte WHO normen. De lessen die uit dit traject worden geleerd kunnen worden gebruikt in andere dossiers. De OD wisselt hierover uit met andere OD's.

De heer **Roosendaal** (VVD) vraagt of er betrouwbare meetgegevens bekend zijn van de ontstoffingsinstallatie uit het referentiejaar 2019, zodat in 2023 kan worden vaststellen dat deze belofte gestand is gedaan, mede om het vertrouwen van burgers te herstellen.

Gedeputeerde **Olthof** legt uit dat het luchtmeetnet beschikbare informatie levert.

De **voorzitter** dankt de insprekers, PS en gedeputeerde Olthof voor de behandeling. Er wordt hard gewerkt aan dit onderwerp. Er wordt een expertmeeting georganiseerd. Zij stelt vast dat het onderwerp afdoende behandeld is.

4.b Informatievoorziening VTH bij provinciale bedrijven- tweemaandelijks

De voorzitter legt de brief over de informatievoorziening VTH ter bespreking voor.

Eerste termijn

Statenlid **Er** (GL) vraagt wat de juridische status is van de waarschuwing voor PPG over de brandveiligheid. Als niet, dan is de vraag waarom de OD niet direct een handhavingstraject start.

Gedeputeerde **Olthof** meldt dat het OD heeft vermeld wat aangepast dient te worden. Hieraan is deels reeds gevolg gegeven. Indien er niet voldoende voortgang wordt geboekt, dan wordt het handhavingstraject gestart. Eerst wordt het bedrijf de gelegenheid geboden aanpassingen te doen.

Statenlid **Er** (GL) vraagt of er een deadline is afgesproken.

Gedeputeerde **Olthof** meldt dat er geen sprake is van een juridische status, maar dat de afspraken wel worden vastgelegd.

De **voorzitter** stelt vast dat het agendapunt afdoende is besproken.

5. Rondvraag gedeputeerde Olthof

De **voorzitter** stelt vast dat er geen vragen zijn voor gedeputeerde Olthof.

6. Rondvraag gedeputeerde Stigter

De **voorzitter** stelt vast dat er geen vragen zijn voor gedeputeerde Stigter.

7. Rondvraag gedeputeerde Loggen

Statenlid **Cardol** (GL) vraagt of gedeputeerde Loggen willens is contact op de te nemen met de gedeputeerde van Zuid-Holland over de geborgde zetels van het Hoogheemraadschap van Rijnland. Gedeputeerde Loggen heeft per app gereageerd dat hij zo snel mogelijk contact opneemt met de gedeputeerde van Zuid-Holland, met de boodschap dat de provincie Noord-Holland van mening is dat deze reglementswijziging zo snel mogelijk in gang moet worden gezet.

De voorzitter stelt vast dat het genoemde punt als voorlopige toezegging wordt genoteerd en zal worden nagevraagd bij gedeputeerde Loggen.

8. Rondvraag gedeputeerde Zaal

De **voorzitter** geeft het woord aan de PvdD voor de eerste rondvraag.

Statenlid **Kostic** (PvdD) benoemt dat de opvangcentra voor wilde dieren een belangrijke maatschappelijk functie vervullen. Omdat De Paddestoel in de Kop van Noord-Holland is gesloten, is er nog maar één opvang in die regio. Er is nog enig budget voor wildopvang in kas. De oproep wordt gedaan om De Bonte Wever te steunen. Is de gedeputeerde bereid een deel van dat budget voor wildopvang vrij te maken voor noodhulp aan wildopvang in de Kop van Noord-Holland, met name De Bonte Piet? Is de gedeputeerde bereid om in gesprek te gaan met de gemeente om te onderzoeken wat mogelijk is om de verhuisplannen van De Paddestoel snel te realiseren?

Gedeputeerde **Zaal** meldt dat GS de mening delen dat de wildopvang een belangrijke rol speelt in de Kop van Noord-Holland. Van het budget van 200.000 Euro is 100.000 Euro besteed aan communicatie en coronasteun. Voor de overige 100.000 Euro zijn afspraken gemaakt na een zorgvuldig proces met de sector waar uitvoering uit wordt gegeven. Het vergt een nadere afweging om budget te besteden aan één opvangcentrum. De gedeputeerde ziet liever alle centra van

Noord-Holland hiervan profiteren. Op dit moment voldoet de gemeente Den Helder nog niet aan de voorwaarden uit de NNN voor de herhuisvesting. Hier vinden ambtelijke gesprekken over. Gedeputeerde Zaal heeft een bestuurlijk overleg aangeboden.

Statenlid **Kostic** (PvdD) benoemt dat de Paddestoel vraagt of de provincie proactief meedenkt. Kan de gedeputeerde dat toezeggen? Zij heeft zorgen over de 100.000 Euro. De opvangcentra geven duidelijk aan dat zij nu financiële nood kennen. Zij vragen dit op een andere manier te bestemmen dan in het proces overeen is gekomen. Kan de gedeputeerde zo snel mogelijk in overleg gaan met de centra?

Gedeputeerde **Zaal** meldt dat de ambtelijke organisatie van Den Helder op de hoogte is van hetgeen nog aangeleverd dient te worden voor de herhuisvesting. Het bestuurlijk gesprek zal plaatsvinden. Een mogelijke herbestemming vraagt nadere afstemming. Zij herhaalt haar standpunt het geld te verdelen over alle centra.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt of de gedeputeerde voor Natuur bereid de nieuwe locatie te bezoeken middels een werkbezoek?

Gedeputeerde Zaal meldt dat de gedeputeerde voor Natuur De Bonte Piet en de Paddenstoel reeds hebben bezocht. Het wijzigen van beleid gebeurt niet op basis van een rondvraag. Op basis van afspraken worden reeds uitgaven gedaan. Dit dient beter te worden onderzocht.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) raadpleegt haar fractie of er mogelijk een noodkreet zal worden uitgebracht.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt of GS de natuurtoets hebben ontvangen?

Gedeputeerde **Zaal** meldt dat zij niet weet of deze is ontvangen. Zij weet dat de compensatie niet voldoende was onderbouwd. De vergunning kan niet worden verleend als niet aan alle drie de aspecten is voldaan.

De **voorzitter** stelt vast dat schriftelijk wordt teruggekomen voor de volgende vergadering op de vraag over de compensatie. Zij geeft het woord aan de VVD voor de tweede rondvraag.

De heer **De Wit** (VVD) vraagt hoe de stand van zaken is van de geitenhouderij van de heer Pronk uit Weesp, en wat valt er nog te doen?

Gedeputeerde **Zaal** meldt dat de kavelruil rond is. De bruikleenovereenkomst geldt tot het einde van 2022. De gemeente Amsterdam dient zich nog uit te spreken of de activiteit van de geitenhouderij onder het bestemmingsplan valt of niet. Er is goed contact met de heer Pronk over de voortgang.

9. B-agenda Natuur
9.a Discussienota Terugkeer van de Wolf in Noord-Holland (CDA)

De **voorzitter** legt de discussienota Terugkeer van de Wolf in Noord-Holland ter bespreking voor. De

volgende drie vragen worden aan de commissie voorgelegd:

1. Hoe gaan we onze landbouw- en gezelschapshuisdieren effectief tegen wolven beschermen?
2. Is de commissie het ermee eens dat PS een opdracht geeft aan GS om een beheerplan wolf op te stellen in overleg met de Fauna Beheer Eenheid?
3. Kunnen de commissieleden instemmen met de voorgestelde uitwerkingspunten in deze discussienota?

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt PS niet te spreken over de terugkeer van de wolf, maar over veiligheid en schadevergoedingen. De schade voor schapenhouders van de wolf is reeds aanzienlijk. Deze schade blijft toenemen. De Nederlandse schapen- en veehouders zijn bezorgd. De provincie dient goed voorbereid te zijn, een dossier aan te leggen en preventieve maatregelen te nemen. Hoe moet het wolvenbeheerplan eruit zien en willen PS via een motie vreemd opdracht geven aan PS een wolvenbeheerplan uit te werken samen met de Fauna Beheer Eenheid? Het CDA stelt voor een goed schadevergoedingssysteem op te stellen, regulering via wolfvrije gebieden in te stellen en meer beheer mogelijk te maken (zoals verjagen). De Fauna Beheer Eenheid ziet de noodzaak van de opbouw van een dossier. Er dient gekeken te worden naar de Europese regelgeving die verjagen verbiedt. Het CDA hoort graag de reactie van de andere partijen en de gedeputeerde op de door het CDA aangedragen suggesties. Het CDA overweegt een motie in te dienen om GS de opdracht tegen een dossier op te gaan bouwen en beleid te maken voor de wolf in Noord-Holland.

Eerste termijn

De heer **Van Tiggelen** (PVV) benoemt dat de wolf zich zo makkelijk verspreidt door het gevoerde beleid om zogenaamde natuurgebieden met elkaar te verbinden. De situatie waarin de wolf de makke schapen kan aanvallen, is niet gewenst. Een schadevergoeding is een mogelijkheid zodra het zich voordoet, echter, voorkomen is beter.

Statenlid **Cardol** (GL) meldt dat GroenLinks de wolf verwelkomt. Er liggen echter grotere problemen voor dan gevolgen van de komst van de wolf. De eerste vraag die voorligt voor GroenLinks is: hoe gaan we ons land zo inrichten dat er ruimte komt voor de dieren die zijn verdreven? Het is nodig fundamenteel anders te gaan denken over de inrichting van ons land. Een beheerplan dient het uitgangspunt te hebben dat de wolf welkom is. GroenLinks stemt voor een motie waarin GS worden opgeroepen aan dossieropbouw te doen. GroenLinks kan instemmen met de voorgestelde uitwerkingspunten, maar ziet dit graag in breder perspectief. GroenLinks voert liever een discussie voorafgaand aan een beheersplan. Wolfvrije gebieden zijn slechts een sluitstuk van het beleid en als met beheer afschot wordt bedoeld, dan is GroenLinks daar mordicus tegen.

Statenlid **Hollebeek** (PvdD) is tevreden dat de provincie de wolf verwelkomt. De vraag die voorligt of PS een beheersplan willen laten opstellen of niet. De wolf levert een bijdrage aan de biodiversiteit. Het is een hoopvol teken dat de wolf weer een natuurlijke plek in het ecosysteem gaat innemen. De woorden beheerplan en regulering klinken neutraal, maar betekenen afschot. Boeren dienen hun schapen goed te beschermen. Het kan niet meer dat overlast direct aan afschot wordt gekoppeld. Aan deze nota lijken meer bedrijfseconomische dan dierenwelzijn aspecten ten grondslag te liggen. De PvdD kan zich niet vinden in vraag 2. Eer zijn voldoende preventieve maatregelen te nemen. De PvdD stemt niet in met de voorgestelde uitwerkingspunten. De PvdD is voorstander van de beschermde status van de wolf.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of de PvdD geen enkele actie wil ondernemen. Is de PvdD voor het op nare manier laten verscheuren van schapen door de wolf?

Statenlid **Hollebeek** (PvdD) is niet voor het verscheuren, maar voor goede bescherming van de schapen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt hoe Statenlid **Hollebeek** vorm wil geven aan het beschermen van schapen.

Statenlid **Hollebeek** (PvdD) denkt aan het houden van de schapen dicht bij het perceel en het bouwen van schuilmogelijkheden in het landelijk gebied.

Mevrouw **Hoogendoorn-van de Maarl** (ChristenUnie) is voorstander van het opstellen van een beheerplan, samen met de FBE. De ChristenUnie denkt aan preventieve maatregelen en het beschikbaar stellen van vergoedingen, ook voor verloren en gevonden dieren. De ChristenUnie roept op met innovatieve technieken de wolven te volgen, zodat eenvoudig aangetoond kan worden hoe de schade aan de schapen is ontstaan.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt om een verduidelijking over het volgen van wolven.

Mevrouw **Hoogendoorn-van de Maarl** (ChristenUnie) denkt dat een GPS tracker meer duidelijkheid biedt over waar de wolf is geweest.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) meldt dat de wolf 150 jaar geleden is uitgeroeid door afschot. De natuur is zo hersteld dat de wolf weer domicilie vindt in Nederland. De PvdA is ook voorstander van het eerst en beter beschermen van de eigen eigendommen. De connotatie die een beheerplan heeft, is dat het gaat om afschot. De PvdA is hier tegen. Er liggen grotere problemen voor waar PS zich eerder op dienen te richten. Europese regelgeving verbiedt afschot of verjagen. Een aanpassing van deze regelgeving is niet waarschijnlijk. Zij doet de suggestie ezels de schapen te laten beschermen. De PvdA is niet voor het opstellen van een beheerplan. De PvdA stelt vraagtekens bij het belasten van de FBE met het aanleggen van een dossier, daar waar de informatie ook elders wordt verzameld.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) voegt toe dat afschot niet de wens is van het CDA. Zij stelt voor dossieropbouw te starten en regelingen op te stellen.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt hoe een beheerplan eruit gaat zien. Zij kent geen andere maatregelen. Dossieropbouw zou de gevolgen voor de boer of schapenhouder vast kunnen leggen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) wil meer mogelijk maken, zodat op het moment dat er een probleem ontstaat er richting de Europese Unie actie kan worden ondernomen. Zij opteert niet voor afschieten, maar voor maatregelen als wolfvrije gebieden. Zij vraagt te onderzoeken welke maatregelen wel mogelijk zijn.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) neemt het voorstel mee terug naar haar fractie. De wolf is echter een beschermd dier. Het is naar haar idee een nog niet urgent punt, in vergelijk met de andere zware dossiers die voorliggen in de provincie.

De heer **Mangal** (DENK) vraagt of de natuur zich überhaupt laat beheren, of dat de natuur wordt verdrongen. Hij vraagt om te denken en vraagt of het een beter idee is een schapenbeschermbeheerplan op te stellen.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) meent dat verantwoordelijkheid voor de bescherming van schapen bij de ondernemer zelf ligt.

De heer **Mangal** (DENK) vraagt zich af of het verslinden van schapen onder het ondernemingsrisico valt.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) denkt van wel.

Mevrouw **Strens** (D66) dankt voor het agenderen van de discussienota. D66 is blij met de terugkeer van de wolf. Het plan voor het opstellen van een beheerplan kan binnen de fractie van D66 niet op steun rekenen. Hoe groot is het probleem nu eigenlijk, en beheer heeft de connotatie van afschot. Er kan worden bezien wat er bruikbaar is voor Noord-Holland uit het wolvenbeheerplan uit 2019

Mevrouw **Alberts** (SP) bedankt het CDA voor het agenderen van dit punt. Zij is blij dat de wolf zijn weg terugvindt in Nederland, omdat dit een natuurlijke predator is. Dat is wat anders dan een jager met een geweer of een sadist. Een wolf doodt om in zijn voedselbehoefte te voorzien en in die van andere dieren. Het CDA denkt al na over een financiële compensatie, zoals ook bij schade die veroorzaakt werd door ganzen. Haar fractie is nog niet toe aan een faunabeheerplan, omdat het weinig verandert aan het doel van dieren en de bedoelingen. Zij is van mening dat het doden van dieren al in het systeem zit en vindt dat betreurenswaardig. Zij wijst erop dat wolven overigens ook ganzen lusten; dat is wellicht een oplossing om van de overlast van andere dieren af te komen. Wat het opbouwen van een dossier betreft vraagt zij zich af of de gedode dieren ook inderdaad door een wolf zijn gedood of wellicht door honden.

De heer **De Wit** (VVD) vindt het belangrijk dat de overheid mensen de gelegenheid geeft om zich te beschermen tegen de risico's in de richting van dieren en mensen. Als er signalen zijn dat het risico te groot wordt, dan moet de provincie als overheid bespreken wat er gedaan moet worden om schade en overlast te voorkomen. Hij vindt het overigens een goed initiatief om dit onderwerp te bespreken.

Mevrouw **Strens** (D66) vraagt of zijn fractie van mening is dat ondernemers die schapen houden, zelf verantwoordelijk zijn voor de veiligheid in de nacht van deze dieren.

De heer **De Wit** (VVD) is het daarmee eens en denkt dat er twee scenario's zijn. Men kan kijken naar het aantal wolven. Als dat meevalt dan hoeven ze niet een met een bazooka te worden afgeschoten en is het aan de ondernemer om zijn veestapel te beschermen. De andere optie is dat, als blijkt dat de overlast toeneemt door een stijging van de populatie, ondernemers naar de overheid mogen kijken. Er dient dan, samen met andere partijen,

bekeken te worden of er een stapje meer gezet kan worden.

Mevrouw -**Strens** (D66) hoopt niet dat de VVD blij is als de overheid met een bazooka op wolven gaat schieten en dat de beschermde status van de wolf gerespecteerd wordt.

De heer **De Wit** (VVD) heeft het woord bazooka figuurlijk bedoeld. Hij pleit er bij zijn collega's in het Europees Parlement voor dat de beschermde status van de wolf wordt afgeschaft, maar als het aantal wolven toeneemt, dan moeten er wel middelen zijn om mensen te kunnen beschermen.

De heer **Mangal** (DENK) vraagt hoeveel wolven dan een verblijfsvergunning krijgen.

De heer **De Wit** (VVD) hoopt niet dat er te veel wolven zullen komen. Hij hoopt dat Noord-Holland zal profiteren van de natuurlijke barrières zoals het Noordzeekanaal. Mocht het aantal wolven toenemen, dan moet er wel iets aan worden gedaan en moet de overheid in gesprek gaan met mensen die hiervan de negatieve effecten ervaren. Als de overheid in een dergelijk geval niet thuis geeft, verzaakt deze zijn taak.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vindt de vraag van de heer De Wit over hoeveel wolven er nog bijkomen legitiem, maar wijst erop dat een wolf een roedeldier is en dat wolven een eigen territorium zoeken. Wolven kunnen wel 50-100 km per dag overbruggen en daarom is dit een probleem van heel Nederland en wellicht van heel Europa. Ze vraagt of de heer De Wit het met haar eens is dat het wellicht nu beter is om alles op zijn beloop te laten, omdat de stap die nodig is vanzelf komt.

De heer **De Wit** (VVD) is het daarmee eens en denkt dat de situatie in de gaten moet worden gehouden. Indien nodig moet de overheid ingrijpen. Die verantwoordelijkheid heeft de overheid naar de inwoners toe.

Statenlid **Hollebeek** (PvdD) vraagt de heer De Wit of hij het wellicht ook beter vindt dat ganzen verjaagd worden door een natuurlijke vijand.

De heer **De Wit** (VVD) zegt dat zijn fractie het ongenoegen over het ganzenbeleid al vaker in deze ruimte heeft uitgesproken. Als de plussen hoger zijn dan de minnen vindt hij dat erover te praten valt, maar hij vraagt of dit een reële oplossing is. Hij wijst op de regeling met BIJ12 en dat per 1 januari 2023 de overheid daardoor meer verantwoordelijkheid krijgt. Het is de vraag wat de provincie dan gaat doen met het mandaat van de FBE. Uiteindelijk kan men in Noord-Holland leven dankzij de ingrepen die mensen daar hebben gedaan, want anders zou alles onder water hebben gestaan. Daarom denkt hij dat men ook moet optreden tegen wolven als de overlast toeneemt. In een dergelijke situatie dient het provinciale bestuur de verantwoordelijkheid te pakken.

Gedeputeerde **Rommel** bedankt het CDA voor het agenderen van dit punt. Zij wijst erop dat sinds 2019 er interprovinciaal een wolvenplan is opgesteld wat aan het eind van dit jaar zal worden herzien. Daarbij zal het IPO-plan worden gevolgd. Beheer per provincie regelen is op dit vlak te klein en eigenlijk zou dit zelfs internationaal opgepakt moeten worden. Een wolf kan grote

afstanden afleggen. Daarnaast rukt op dit moment ook de jakhals op. Spreekster is ook portefeuillehouder fauna in IPO verband en heeft daar dus veel mee te maken. De dossieropbouw gebeurt samen met het IPO en er is een wolvenmeldpunt. Wat de schadevergoeding betreft zegt zij dat, omdat er geen sprake van een roedel is, de bescherming van de eigen dieren bij de grondeigenaar zelf ligt, maar omdat de wolf nog geen territorium in Noord-Holland heeft, is de schadevergoeding 100%. Zij meldt dat een wolf 1200 km kan afleggen en zelfs 17 km kan zwemmen, dus het is lastig om het gebied af te bakenen. Ook de Europese Commissie heeft aangegeven dat een en ander juridisch heel lastig ligt. Daarnaast is de wolf een beschermde diersoort en daarom moet er ook internationaal een wolfbeheerplan worden gemaakt. De heer De Wit gaf al aan dat het plan eind dit jaar wordt herzien en dan komen er meer mogelijkheden voor provincies om hun eigen regelingen te treffen. Zij zal, als het wolvenplan is vastgesteld door het IPO, dit ook op de agenda van PS zetten. Als de provincie zelf nog een calamiteitenplan zou willen opstellen, bijvoorbeeld in verband met schadevergoeding en informatie en eventueel een noodset, dan is dat altijd mogelijk. Op een vraag van Statenlid **Hollebeek** (PvdA) of de gedeputeerde wil dat Noord-Holland zelf het wiel uitvindt, zegt zij dat niet de bedoeling, maar als de provincie, naast het landelijke plan, nog meer wil doen, dan is dat mogelijk. Zij geeft dit daarom mee als overweging.

Mevrouw **Koning- Hoeve**(CDA) vraagt wat er wordt bedoeld met een noodset.

Gedeputeerde **Rommel** zegt dat dit zou kunnen bestaan uit hekken of iets dat snel op een plek kan worden neergezet mocht er een wolf zijn gesignaleerd. Op die manier kan de omgeving tegen de wolf worden beschermd.

De **voorzitter** vraagt mevrouw Koning-Hoeve of alle vragen beantwoord zijn.

Mevrouw **Koning - Hoeve** (CDA) is blij met de reacties gaat deze bekijken. Wellicht zal haar fractie een motie hierover indienen.

De **voorzitter** constateert dat het CDA zich bezint op een motie over dit onderwerp.

9b. Agenderingsverzoek brief van de C-agenda RDA Zienswijze Doden van dieren naar de B-agenda (PvdD & SP)

Mevrouw **Koning** (CDA) heeft een punt van orde en meldt dat zij de vergadering gaat verlaten en dat haar collega, mevrouw Kuiper, haar digitaal zal vervangen.

De **voorzitter** meldt dat dit punt is geagendeerd door de Partij van de Dieren en de SP. Onderwerp van bespreking is de brief van RDA inzake de zienswijze Doden van dieren.

De volgende vragen zijn voorgelegd:

1. Stel dat we geen dieren hoéven te doden voor onze eigen gezondheid, veiligheid, vermaak, etc., zijn de commissieleden het dan met ons eens dat we dan in principe dieren niet moeten doden? Zou dat niet het vertrekpunt moeten zijn van provinciaal beleid?
2. Zo ja, zijn de commissieleden bereid de provincie op te roepen om actiever te zoeken naar mogelijkheden om het doden van dieren te voorkómen, door bijvoorbeeld vaker te

reflecteren op eigen beleid, door het onnodig doden van dieren als provincie niet te stimuleren, door actiever overleg met dierenwelzijnsorganisaties en door meer inzet op onderzoek en innovatie op het gebied van niet-dodelijke oplossingen?

3. 3. Zien de collega's nog andere mogelijkheden voor verbetering in beleid van de provincie op het punt van voorkomen van doden van dieren en het respecteren van hun intrinsieke waarde?

Statenlid **Kostic** (PvdD) geeft een toelichting op het rapport dat tot doel heeft dat overheden voorzichtiger omgaan met dieren en het doden van dieren voorkomen. Dit vergt een prikkelende houding, regelmatige reflectie en overleg en inzet op onderzoek en innovatie. Jaarlijks worden circa 100.000 dieren gedood en haar fractie verzoekt de provincie om samen met de RDA creatief en innovatief aan de slag te gaan om het doden van dieren te voorkomen. De RDA zet in op preventie en het minder doden van dieren en ze vraagt of de commissieleden bereid zijn om minder doden van dieren zo veel mogelijk op te nemen in het beleid.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) wijst op punt 1, waarin staat dat dieren gedood worden voor vermaak. Zijn fractie kan daar niet achter staan en is geen fan van het doden van dieren. Hij wijst op de waterleidingduinen waar inmiddels al tweemaal zoveel herten zijn afgeschoten als er rondlopen en vraagt zich af wat men dan aan het doen is. Hij steunt daarom de visie van de Partij van de Dieren.

Statenlid **Bwefar** (GL) vindt dat dieren onderdeel zijn van hetgeen de mens heeft gekregen om te beheren en te gebruiken. Het lijkt erop dat mensen vergeten zijn dat dieren levende wezens zijn. Daarnaast hebben dieren een grotere gevoelswereld dan men aanvankelijk dacht, maar ook meer fantasie en inlevingsvermogen. Het onderzoek daarnaar staat weliswaar nog in de kinderschoenen, omdat men nog niet zo lang geld steekt in de gevoels- en belevingswereld van dieren. De RDA stelt dat de houding van mensen naar dieren toe is veranderd. Haar fractie wil ook een stap verder gaan in het belang van de dieren. Zij graag zou graag zien dat, voordat er dieren worden gedood, nog eens wordt onderzocht welke alternatieven er zijn. De voorgestelde twee punten zijn volgens haar de beste middelen en ze vraagt wat de gedeputeerde daarvan vindt.

De heer **Klein** (ChristenUnie) bedankt de indieners voor het agenderen van dit punt. Zijn fractie herkent dat er steeds minder draagvlak is voor het doden van dieren en vindt dat een goede zaak. Wel is het jammer dat een groot deel van de bevolking zich niet afvraagt of het stukje vlees op het bord wel goed leven heeft gehad. Deze visie kijkt erg naar de laatste levensdagen van de dieren, maar hij zou het beter vinden als gekeken wordt of er andere preventieve maatregelen zijn om te voorkomen dat de populatie uit de hand loopt. Dan hoeft men ook geen dieren te doden. Anderzijds moet men niet naïef zijn, omdat er nu eenmaal dieren zijn die overlast geven en een gevaar vormen voor de volksgezondheid. Wellicht kan naar innovatieve maatregelen worden gekeken, zoals de RDA voorstelt.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vindt dat er wel veel verschillende uitgangspunten waarin je dieren zou kunnen of willen doden in een zin staan. Met betrekking tot de gezondheid denkt zij dat dierproeven voor nieuwe medicijnen of behandelmethodes of iets dergelijks dit rechtvaardigen. Op het gebied van veiligheid is zij het eens met het standpunt van de fractie van ChristenUnie. Op het gebied van vermaak sluit zij zich aan bij het standpunt van de PVV. Zij denkt dat de provincie steeds weer moet reflecteren waar deze staat als het gaat om het noodzakelijk doden van dieren. Zij worstelt ermee dat er dieren gedood worden om te consumeren en in de voedselvisie zijn

daarover afspraken gemaakt. Daar zou de provincie alsnog op kunnen hameren. Zij is van mening dat de dieren intrinsieke waarde hebben, maar of men zich dat ook moet bedenken bij mieren en muggen vraagt zij zich af, omdat dit dan wel erg ver wordt doorgevoerd. In ieder geval vindt zij dat dieren nooit voor vermaak mogen worden gedood, soms voor veiligheid en steeds minder voor consumptie. Hoewel er tegenwoordig steeds meer vleesvervangers worden gebruikt, las zij in De Volkskrant dat het opvallend is dat er tegelijkertijd niet minder vlees wordt gegeten. Wellicht moet de provincie het goede voorbeeld geven en al het vlees van de tafels halen. Zij zou daar een groot voorstander van zijn.

De heer **De Wit** (VVD) zegt dat over dit punt al eerder discussies zijn gevoerd. Zijn fractie stelt zich op het standpunt dat het dierenbelang in het provinciale beleid is verankerd en geen aanvulling behoeft.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt of de VVD weet dat het provinciaal beleid is dat het doden van dieren zoveel mogelijk voorkomen moet worden. Toch blijkt bij de uitvoering dat het aantal dieren dat gedood wordt niet daalt. Ze vraagt of de VVD ondernemers en anderen niet wil stimuleren om over te gaan naar iets beters, of dat de VVD lekker vasthoudt aan het doden van alles wat leeft.

De heer **De Wit** (VVD) neemt afstand van deze uitspraak en zegt dat zijn fractie zeker niet alles wil doden wat leeft. De vraag was of dit niet breder moest worden gezien en hij is ervan overtuigd dat er is ingezet op alternatieven, zoals bij de ganzen. Het doel van het beleid is namelijk om schade te voorkomen en hij denkt dat dit prima geborgd is. Zo moeten er, in verband met de veiligheid van de luchtvaart, regelmatig dieren worden afgeschoten. Dat is namelijk de verantwoording van de provincie naar de samenleving toe.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) heeft de indruk dat jagers plezier beleven aan het doden van dieren en zij betreurt dat. Zij vraagt wat hierin de stelling van de VVD is.

De heer **De Wit** (VVD) zegt dat hij ook niet houdt van suppen, maar als andere mensen dat wel willen doen, dan zal hij dat niet veroordelen. Dit geldt wat hem betreft ook voor het jagen.

Mevrouw **Strens** (D66) vindt de eerste vraag retorisch en hoopt dat iedereen het daarmee eens is. Zij denkt dat er in de aanbevelingen goede en menselijke punten staan, maar ze vraagt zich af hoe dat naar provinciaal beleid kan worden vertaald. Tevens roept ze de gedeputeerde op om te bekijken welke keuzes er gemaakt kunnen worden met betrekking tot het eetpatroon. Daarnaast kan wellicht meer ingezet worden op onderzoek en innovatie voor niet dodelijke toepassingen en wellicht kan dit ook in breder verband, omdat ook andere provincies dergelijke problemen hebben. Zij vraagt zich af of de provincie al de juiste zaken op dit gebied doet.

Statenlid **Kostic** (PvdD) zou graag zien dat het voorkomen van het doden van dieren meer SMART wordt gemaakt en dat er een bijeenkomst wordt georganiseerd waarbij de RDA en externen worden uitgenodigd om een casus te bespreken volgens het afwegingskader uit het RDA-akkoord. Wellicht kan op die manier tot een betere oplossing worden gekomen.

Mevrouw **Kuiper-Kuijpers** (CDA) constateert dat de RDA vijf redenen voor het doden van dieren erkent en zij denkt dat dit in Nederland veelal al zo gebeurt. Zo is het houden van dieren aan

strenge regels gebonden en dat geldt ook voor het jagen. Het doden van dieren gebeurt niet zonder reden in Noord-Holland. Veel dieren zijn overigens beschermd en mogen niet eens gedood worden. Doden tijdens de jacht gebeurt snel en effectief als dat nodig is en daarnaast is het ook niet goed dat een aantal dieren op een hoop wordt gegooid. Zo zijn er veel lieve dieren die geen problemen veroorzaken. Daarnaast zijn er wilde dieren, zoals ganzen, wolven en ratten, die wel veel schade aanbrengen. Bij die laatste is het nodig om ze te doden, omdat ze gevaarlijk zijn of ernstige schade kunnen veroorzaken.

Gedeputeerde **Rommel** vraagt zich af of dit een vertrekpunt moet zijn van het provinciaal beleid, omdat in de Wet natuurbescherming staat dat dieren niet gedood mogen worden bij faunabeheer, tenzij er sprake van schade is, er geen alternatieven zijn en het geen beschermde diersoorten zijn. Zij wijst verwijst naar de onderzoek agenda van BIJ12 en zegt dat binnen IPO verband gekeken wordt of de commissie van onderzoek een grotere rol kan krijgen. Op de vraag of er ook andere mogelijkheden voor verbetering zijn, refereert zij aan de opmerking over het houden van een bijeenkomst en daarnaast kunnen PS ook beslissen om extra middelen beschikbaar te stellen voor onderzoek.

Statenlid **Kostic** (PvdD) vraagt of GS ook bereid zijn om de aantallen gedode dieren SMART te maken, zodat gecontroleerd kan worden of het verminderen ook lukt.

Gedeputeerde **Rommel** denkt dat de aantallen al SMART zijn geformuleerd, omdat een en ander in de jaarplanning staat en daarnaast worden er onderzoeken gedaan. Overigens is gebleken dat bij damherten en ganzen dit helaas nog niet echt werkt.

Statenlid **Kostic** (PvdD) zegt dat wel veel cijfers zijn over hoeveel dieren er gedood worden, maar niet hoeveel dat cijfer naar beneden is gegaan. Daarom wil zij dat graag expliciteren en ze stelt voor om dat te doen door middel van een indicator.

Gedeputeerde **Rommel** zou liefst in een klap van de aantallen af zijn, zodat er geen maatschappelijke schade meer is, want hoe langer de populatie groeit, des te meer dieren er gedood moeten worden.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt een toelichting van de gedeputeerde op haar opmerking over meer geld.

Gedeputeerde **Rommel** zegt dat PS ervoor zouden kunnen kiezen om meer geld te alloceren voor onderzoek.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) refereert aan een eerdere discussie over het vogelasiel.

Gedeputeerde **Rommel** zegt dat dat een heel ander onderwerp was wat over dierenwelzijn ging. Als PS bij meerderheid beslissen dat daar meer geld naartoe moet, dan is dat aan PS.

Statenlid **Kostic** (PvdD) is blij dat de fracties van de PVV en PvdA ook tegen het vissen als hobby zijn. De noodzaak van het doden van dieren wordt niet ontkend door de RDA, maar er wordt wel een kader voor aangeboden. Zij zou daarom graag, in dat kader, een concrete

casus willen bespreken met dierenbelangenorganisaties en de RDA. Het zou mooi zijn als er extra geld komt, zodat het aantal dieren dat gedood wordt SMART kan worden gemaakt waardoor de ontwikkelingen makkelijk gevolgd kunnen worden. Wat dierenwelzijn betreft mist zij nog een gedeputeerde dierenwelzijn, maar zij hoopt dat een en ander wel in overleg gaat.

Mevrouw **Bouhlel-Lascaris** (SP) constateert dat meerdere partijen zeggen dat er het nodige gedaan wordt en dat bedreigde diersoorten niet afgeschoten moeten worden. Zij noemt in dat kader echter de knobbelzwanen die weliswaar bedreigd zijn, maar toch afgeschoten worden. Zij vindt dat een vergunning daarvoor wel erg makkelijk wordt afgegeven en zou daarom graag zien dat hierover, samen met de RDA wordt nagedacht.

De **voorzitter** constateert dat men graag samen met de RDA een casus wil behandelen en de aantallen afgeschoten dieren SMART wil maken. Ze vraagt wat de commissieleden hiervan vinden.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) denkt dat er meer moet worden ingezet om mensen in de provincie te bombarderen met afschuwelijke gevallen van dieren die met plezier worden gedood.

Mevrouw **Strens** (D66) wil, als dit opnieuw besproken wordt, graag dat er een bespreekstuk ligt en vraagt de gedeputeerde of de gevolgen voor het ganzenbeleid binnenkort nog terugkomen.

Statenlid **Kostic** (GL) zegt dat hiernaar gekeken kan worden, maar dat het vooral gaat om een gedachtenoefening waarbij concreet naar een casus kan worden gekeken en de uitwerking kan worden gemaakt met behulp van het kader van de RDA.

De **voorzitter** constateert dat zes partijen het met het voorstel een zijn. Ze stelt voor dat het voorstel nog duidelijk geformuleerd wordt en dan via de mail wordt uitgezet met daarbij een bepaald moment waarop men hierop terugkomt. Tevens kan worden aangegeven of de fracties dit een goed voorstel vinden.

10. Rondvraag gedeputeerde Rommel

Mevrouw **Alberts** (SP) heeft geconstateerd dat op de tekeningen in het natuurjaarplan de te kappen bomen in de Schoorlse duinen niet meer staan ingevuld en ze vraagt de gedeputeerde of deze de commissieleden kan bijpraten over de plannen. Zij vraagt tevens naar de uitdunning van de Schoorlse duinen.

Gedeputeerde **Rommel** zegt dat er een natuurjaarplan 2023 ligt dat jaarlijks wordt vastgesteld, zodat mensen subsidie kunnen aanvragen. Het natuurjaarplan is gebaseerd op de Natura 2000-gebieden die al vastgesteld zijn. Daarin staat het genoemde kaartje, maar dat wil niet zeggen dat dat uitgevoerd wordt in de Schoorlse duinen. Er is een aantal jaar geleden een overeenkomst gesloten en er zal ook een evaluatie worden gehouden. Daarnaast heeft er al een aantal gesprekken plaatsgevonden. De tweede ronde gesprekken zal gehouden worden in oktober 2022 en daarna komt er een nieuw beheerplan. Met betrekking tot de vogelrichtlijnen zegt zij dat de doelen die daarin staan behaald moeten worden vervolgens komt er een zienswijze en dan zal volgend jaar het jaarplan worden vastgesteld, waarna er een ander kaartje zal worden gemaakt. Met betrekking tot de uitdunning zegt zij dat dat gewoon een onderdeel is van het beheer en dat

dit valt onder het regulier onderhoud. Het gaat om slecht enkele bomen die gekapt worden, maar hoeveel dat er zijn, kan zij zo niet zeggen. Zij zal daarop terugkomen.

Statenlid **Cardol** (GL) merkt op dat de Stichting Duinenbehoud over zaken in heel Nederland gaat, maar oppert dat men wellicht de Duinstichting bedoelt.

De heer **Mangal** (DENK) verwijst naar de Formule I races die afgelopen weekend in Zandvoort zijn gehouden. Hij vraagt de gedeputeerde hoe zij dat wil uitleggen aan de diverse bedrijven en ondernemers in het kader van het stikstofbeleid. Tevens vraagt hij hoe de Formule I bijdraagt aan het vlot trekken van de woningbouw en de biodiversiteit van de omgeving.

Gedeputeerde **Rommel** constateert dat de heer Mangal grote betrokkenheid heeft bij grote maatschappelijke vraagstukken. De Formule I is een privaat initiatief en dat wordt door de overheid getoetst aan wet- en regelgeving. Er zouden 38 toetsingen bij de rechter hebben plaatsgevonden en deze zijn alle positief bevonden. Deze races kunnen onder meer gedaan worden doordat de Jumbodagen zijn ingeleverd. Overigens vond ze de mobiliteit in de afgelopen weken erg spannend.

De heer **Mangal** (DENK) vraagt hoe de gedeputeerde straks met de boeren gaat spreken over het stikstofbeleid en de Formule I.

Gedeputeerde **Rommel** zegt dat de Formule I binnen de regelgeving valt en dat het daarom uit te leggen is.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) vraagt of de gedeputeerde weet dat rondom dit evenement de normale exploitatie gedurende twee maanden stilligt waardoor er minder stikstofuitstoot is.

Gedeputeerde **Rommel** is ervan op de hoogte dat gedurende de opbouw en afbouw het circuit niet gebruikt wordt en dat zit inderdaad in de stikstofberekeningen.

16. Sluiting

De **voorzitter** meldt dat de volgende vergadering gehouden zal worden op 26 september 2022. Zij sluit de vergadering.